GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

№ 9. WARSZAWA, 1 MAJA ROKU 1936. ROK XVIII.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w 1935 r.

I.

(J) Zarządzeniem z dnia 13 października 1935 r. (Monitor Polski Nr. 236) Pan Prezydent Rzplitej zamianował Ministra Spraw Wewnętrznych *Marjana Zyndram Kościałkowskiego* (sprawującego ten urząd od dnia 13 października 1934) Prezesem Rady Ministrów, aktem zaś z tejże daty na stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych powołał wojewodę krakowskiego *Władysława Raczkiewicza*.

Podsekretarz Stanu *Tadeusz Krychowski*, który w lipcu 1934 r. powołany został z Ministerstwa Sprawiedliwości do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na stanowisko Wiceministra dla spraw administracyjnych, ustąpił we wrześniu 1935 r. na własną prośbę ze swego stanowiska, powracając do służby w Ministerstwie Sprawiedliwości. Na jego miejsce Podsekretarzem Stanu dla spraw administracyjnych został mianowany dotychczasowy dyrektor departamentu politycznego *Henryk Kawecki*.

W styczniu 1935 r. ustąpił ze stanowiska Komendanta Głównego Policji Państwowej płk. *Jagrym Maleszewski*. Komendantem Głównym Policji Państwowej został zamianowany gen. bryg. *Józef Kordjan-Zamorski*.

W lutym 1935 r. przeniesiony został w stan nieczynny dyrektor departamentu administracyjnego *Władysław Weissbrod*; na jego miejsce dyrektorem wspomnianego departamentu zamianowano wicewojewodę białostockiego *Stanisława Michałowskiego*. W listopadzie 1935 r. opróżnione stanowisko dyrektora departamentu politycznego powierzone zostało *Jerzemu Paciorkowskiemu*, b. Ministrowi Opieki Społecznej. Dyrektor Biura Personalnego *Władysław Pasella* w maju 1935 przeszedł w stan nieczynny, a na jego miejsce dyrektorem Biura Personalnego został zamianowany naczelnik wydziału bezpieczeństwa publicznego *Stanisław Kucharski*.

Opróżnione stanowisko naczelnika wydziału bezpieczeństwa publicznego objął w czerwcu 1935 *Wacław Żyborski*.

W lutym 1935 r. kierownictwo wydziału komunalnej polityki gospodarczej poruczone zostało radcy *Antoniemu Hebrowskiemu*.

Główny Inspektor Min. Spr. Wewn. *Bolesław Świdziński* przeszedł w ciągu 1935 r. w stan spoczynku. Dyrektorem Biura Inspekcji mianowany został z końcem m. stycznia 1935 b. wicewojewoda *Stanisław Jarecki*.

II.

W 1935 r. dokonane zostało dzieło gruntownej przebudowy ustrojowej Państwa Polskiego, uchwalona została mianowicie nowa Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia, ogłoszona w Dzienniku Ustaw Nr. 30 pod poz. 227. Wprowadzanie w życie poszczególnych jej postanowień, zasadniczo odbiegających od przepisów Konstytucji marcowej, wymaga oczywiście dłuższego okresu czasu. Tem niemniej prace przygotowawcze w tym kierunku zostały niezwłocznie podjęte.

Uznając przedewszystkiem konieczność gruntownego zaznajomienia się z postanowieniami nowej Konstytucji, Minister Spraw Wewnętrznych wydał zarządzenie z dnia 25 maja 1935 (Dz. Urz. Min. Nr. 18, poz. 99), nakładające na wszystkich funkcjonarjuszów administracji spraw wewnętrznych obowiązek szczegółowego i dokładnego zapoznania się z postanowieniami tego fundamentalnego dla życia państwowego aktu ustawodawczego, kładąc szczególny nacisk na to, ażeby studjum nowej ustawy konstytucyjnej nie polegało jedynie na mechanicznem wyuczeniu się jej przepisów, ale dążyło do istotnego zrozumienia i pogłębienia znajomości jej podstawowych zasad.

Pierwszemi aktami ustawodawczemi, mającemi na celu wprowadzenie w życie zasad nowej Konstytucji, były ordynacje wyborcze, przygotowane i opracowane na terenie sejmowym przy współudziale Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Chodzi tu o ordynację wyborczą do Sejmu, ordynację wyborczą do Senatu oraz o ustawę o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej (Dz. U. poz. 319—321).

Wydanie nowych ordynacyj wyborczych do ciał ustawodawczych oraz zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca o wyborach do Sejmu i Senatu (Dz. U. poz. 327 i 328) spowodowało konieczność natychmiastowego przystąpienia do opracowania i wydania przewidzianych w tych ordynacjach rozporządzeń wykonawczych oraz do rozwinięcia szybkiej i sprawnej działalności instrukcyjnej. W tym celu został w łonie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych utworzony czasowy zespół pracy pod nazwą Biura Wyborczego.

O ile chodzi o działalność normatywną, dokonaną w tym zakresie, wymienić należy trzy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 lipca, a mianowicie: regulamin do zgromadzenia okręgowego, rozporządzenie o spisach wyborców do Sejmu oraz rozporządzenie o spisach wyborców do Senatu (Dz. U. poz. 324—326).

Przejawem działalności instrukcyjnej w tym przedmiocie (ograniczając się do wymienienia prac najważniejszych), było wydanie dwóch instrukcyj z dnia 11 lipca o sporządzeniu spisów wyborców do Sejmu i do Senatu. Dla ułatwienia pracy tak w urzędach administracji ogólnej łącznie z urzędami samorządu terytorjalnego, jak i w komisjach wyborczych wydana została z inicjatywy Redakcji Dziennika Urzędowego Min. Spr. Wewn. oddzielna broszura, zawierająca wszystkie przepisy odnoszące się do wyborów do izb ustawodawczych.

Poza tem wspomnieć jeszcze należy o okólniku Nr. 43 z dnia 24 lipca w sprawie diet i kosztów podróży członków komisyj wyborczych (Dz. Urz. Min. Nr. 24, poz. 133), o centralnem zaopatrywaniu poszczególnych urzędów w druki potrzebne do przygotowania i przeprowadzenia wyborów oraz o dokonywanem w miarę potrzeby instruowaniu urzędów podległych w drodze konferencyj lub wyjazdów w teren delegatów Biura Wyborczego i Biura Inspekcji.

III.

Sprawy organizacyjne — podobnie jak w latach ubiegłych — były w 1935 r. przedmiotem całego szeregu zarządzeń, zdążających do uproszczenia i zarazem do usprawnienia działalności zarówno Centrali Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jak i urzędów podległych.

Okólnikiem Nr. 11 z dnia 18 lutego 1935 r. (Dz. Urz. Min. Nr. 6, poz. 33) przeprowadzona została reorganizacja inspekcji ministerjalnej. Główny inspektorat wraz z osobnemi inspektoratami dla każdego z departamentów został przekształcony na Biuro Inspekcji z dyrektorem na czele, podlegającym bezpośrednio Ministrowi. Wspomnianemu biuru poruczone zostało wykonywanie w drodze objazdowej bezpośredniego nadzoru nad urzędami podległemi Ministrowi oraz władzami i urzędami administracji rządowej i samorządowej, tudzież współdziałanie z komórkami organizacyjnemi Ministerstwa przy wydawaniu zarządzeń. Szczegółowy zakres działania i sposób funkcjonowania inspekcji został określony w okólniku 24 z dnia 24 kwietnia (Dz. Urz. Min. Nr. 14, poz. 73). Niezależnie od czynności nadzoru bezpośredniego, wykonywanego przez Biuro Inspekcji, powyższe normy stały się podstawą organizacji zespołu inspekcyjnego (inspekcja w znaczeniu stałej funkcji Ministerstwa), złożonego z wszystkich kierowników departamentów i biur pod kierownictwem Podsekretarza Stanu dla spraw administracyjnych, a powołanego do sprawowania bez przerwy t. zw. nadzoru pośredniego (w toku normalnego urzędowania). Szczegółowy tryb współdziałania departamentów, biur i wydziałów Centrali z Biurem Inspekcji unormowało pismo okólne z dnia 7 sierpnia (Dz. Urz. Min. Nr. 26, poz. 152). Biuro Inspekcji, do którego włączeni zostali inspektorzy, pozostający poprzednio przy poszczególnych departamentach, dokonało swej organi-

zacji w ramach powyższych przepisów i podjęło czynności inspekcyjne.

O ile chodzi o organizację urzędów wojewódzkich, należy zanotować dwa zagadnienia, które w 1935 r. zostały — acz niezupełnie jeszcze zrealizowane. Mowa tu o działalności, zmierzającej do zmniejszenia ilości wydziałów urzędów wojewódzkich oraz do odciążenia wojewodów i wicewojewodów od czynności drobnych i mniej ważnych, by im tem samem umożliwić opanowanie i kierowanie tak dużym aparatem, jakim jest urząd wojewódzki.

W roku tym zostały zniesione ostatecznie wydziały administracyjne, a agendy ich rozdzielone między inne wydziały, w szczególności między wydziały ogólne i społeczno-polityczne (dawniej bezpieczeństwa publicznego). W ten sposób uzyskano również pewne dość znaczne oszczędności, gdyż ogółem zniesiono 15 wydziałów i 26 oddziałów. W związku ze zniesieniem wydziałów administracyjnych przereorganizowano wydziały ogólne i bezpieczeństwa publicznego (obecnie społeczno-polityczne).

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 maja 1935 r. (Dz. U. poz. 264) uregulowana została sprawa zastępstwa wojewodów przez poruczenie wicewojewodom pewnego zakresu spraw, które mają załatwiać w zastępstwie wojewodów i w ten sposób ich odciążać; rozporządzenie zwalnia zarazem wicewojewodów od nominalnego kierownictwa wydziałami ogólnemi, aby im ono nie utrudniało poświęcania się sprawom, przydzielonym im przez to rozporządzenie.

Z innych zagadnień, dotyczących urzędów wojewódzkich, wymienić jeszcze należy akcję nad opracowaniem wzorowych statutów organizacyjnych dla tych urzędów i szczegółowych podziałów czynności oraz wykazów akt dla celów kancelaryjnych — w celu ujednolicenia tych spraw na całym obszarze Państwa (z wyjątkiem tylko województwa śląskiego, rządzącego się w tym zakresie przepisami autonomicznemi).

Okólnikiem Nr. 79 z dnia 6 grudnia o formie korespondencji z wojewódzkiemi władzami administracji ogólnej (Dz. U. poz. 204 i 205) przeprowadzono zmianę w dotychczasowym sposobie adresowania korespondencji, przyjmując jako regułę kierowanie pism pod adresem „urzędów wojewódzkich", a ograniczając korespondencję adresowaną wprost do „wojewody" tylko do spraw najważniejszych.

O ile chodzi o urzędy starościńskie, to w związku ze zniesieniem na podstawie nowej ustawy samorządowej wójtostw w b. dzielnicy pruskiej wydane zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 marca (Dz. U. poz. 206), mocą którego niektóre obowiązki wójtów przekazano powiatowym władzom administracji ogólnej.

Poza tem wymienić jeszcze wypada rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 kwietnia o zniesieniu ekspozytur Starostwa Grodzkiego w Łodzi (Dz. U. poz 286) oraz rozporządzenie tegoż Ministra z dnia 22 czerwca o zniesieniu ekspozytury starostwa zdołbunowskiego w Ostrogu (Dz. U. poz. 308).

W związku ze sprawami organizacyjnemi wspomnieć jeszcze należy o okólniku Nr. 2 z dnia 14 stycznia o korespondencji z obcemi instytucjami i osobami zagranicą w wykonaniu umowy polsko-niemieckiej o ubezpieczeniu społecznem (Dz. U. poz. 7), o piśmie okólnem z dnia 28 marca o koordynacji spraw dotyczących Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 60), o okólniku Nr. 82 z dnia 9 grudnia w sprawie zmniejszenia nadmiaru korespondencji we władzach administracji ogólnej (Dz. Urz. Min. Nr. 38 poz. 208), o przygotowaniu przepisów dotyczących przechowywania akt w urzędach wojewódzkich i starostwach[1]) oraz o wszczęciu akcji komasacji zarządzeń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i wydania nowego Zbioru Zarządzeń. Akcja komasacji okólników, będąca dopiero w toku, przyniosła w efekcie skomasowanie 51 okólników (zredukowanych do 7).

Wspomnieć wreszcie wypada o okólniku Nr. 14 z dnia 28 lutego w sprawie stosunku administracji do obywateli (Dz. U. poz. 40 i 41), który, nawiązując do przemówień Ministra Spraw Wewnętrznych w izbach ustawodawczych, zdąża do tego, by stosunek administracji do obywatela kształtował się w sposób prawidłowy, zgodny z interesem Państwa.

Ze sprawami organizacyjnemi łączą się w Mstwie sprawy ogólno-legislacyjne oraz Redakcja Dziennika Urzędowego, należące do kompetencji Gabinetu Ministra.

W sprawach ogólno-legislacyjnych przedmiotem urzędowania Gabinetu Ministra było:

614 projektów legislacyjnych (ustawy, rozporządzenia), nadesłanych Mstwu Spraw Wewnętrznych do uzgodnienia przez inne ministerstwa;

---

[1]) Przepisy te zostały wydane jako okólnik Nr. 14 z dnia 27 lutego 1936 r. (Dz. Urz. Min. Nr. 6, poz. 26).

21 porządków dziennych Rady Ministrów,
20 protokółów posiedzeń Komitetu Ekonomicznego;
643 projektów okólników i pism okólnych jawnych i poufnych, opracowanych w Ministerstwie przez poszczególne departamenty i biura.

W zakresie redakcji Dziennika Urzędowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przytoczyć należy cyfry następujące:

Wydano w roku 1935 Nr. Nr. 40, zawierających 664 strony. Z końcem roku dodano skorowidz rzeczowy.

Z ogłoszonych w dziale urzędowym 238 pozycyj przypada:

na rozporządzenia i zarządzenia Min. Spr. Wewn.	17
na okólniki jawne	88
na pisma okólne jawne	133

W dziale zawierającym przedruki i streszczenia dla użytku urzędników władz administracji ogólnej, z różnych organów publikacyjnych, ogłoszono:

z Dziennika Ustaw (na 614 jego pozycyj) .	131
z Monitora Polskiego (na 397 jego pozycyj)	11
z innych wydawnictw urzędowych. . . .	8

W dziale orzecznictwa ogłoszono 21 tez z wyroków N. T. A. i S. N.

W dziale bibljografji zwrócono uwagę urzędów na 27 wydawnictw.

Dziennik Urzędowy ukazywał się 3 razy w miesiącu, przyczem od chwili wprowadzenia tych terminów Ministerstwo zaprzestało rozsyłania swoich okólników i pism okólnych do urzędów wojewódzkich i starostw w osobnych odbitkach, a ogłasza je wyłącznie w Dzienniku Urzędowym, co daje w rezultacie znaczne oszczędności wydatków kancelaryjnych.

Ilość nakładu wzrosła do 10.000 egzemplarzy (w roku 1933 wynosiła 3.500).

Administrację Dziennika Urzędowego, która prowadzona była dawniej przy Komisarjacie Rządu, przeniesiono do Wydziału Ogólnego M. S. Wew.

Na podstawie tego okólnika Gabinet Ministra zgromadził obszerne materjały i wnioski,— które następnie stały się podstawą opracowania w poszczególnych departamentach (biurach) zarządzeń szczegółowych.

W zakresie **podziału terytorjalnego**, wobec dokonania w roku 1934 bardzo dużych i ważnych zmian w związku z utworzeniem **gmin zbiorowych**, w roku 1935 ograniczono się tylko do zmian drobnych i nielicznych, aby dać możność faktycznemu ułożeniu się zasadniczo zmienionym pod względem podziału terytorjalnego stosunkom administracyjnym.

Z rozporządzeń wydanych w tym zakresie wymienić należy: 1) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 stycznia o zmianie granic gmin wiejskich Września - Południe i Września - Północ w powiecie wrzesińskim, województwie poznańskiem (Dz. U. poz. 27), 2) rozporządzenie tego Ministra z dnia 31 stycznia o zmianie granic gmin wiejskich Gąsawa i Gościeszyn w pow. żnińskim, województwie poznańskiem (Dz. U. poz. 44), 3) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 czerwca o zmianie granic miasta Gdyni (Dz. U. poz. 281), 4) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 czerwca o utworzeniu gminy wiejskiej Radomyśl nad Sanem w powiecie tarnobrzeskim, województwie lwowskiem (Dz. U. poz. 315), 5) rozporządzenie tegoż Ministra z dnia 30 listopada o zmianie granic gmin wiejskich Blizne i Młociny w powiecie i województwie warszawskiem (Dz. U poz. 563), 6) rozporządzenie z dnia 6 grudnia o zmianie granic gmin wiejskich Sławków i Bolesław w powiecie olkuskim, województwie kieleckiem (Dz. U. poz. 606), 7) rozporządzenie z tejże daty o zmianie granic niektórych gmin w pow. kaliskim, województwie łódzkiem (Dz. U. poz. 607), 8) rozporządzenie z tegoż dnia o zniesieniu gminy wiejskiej Kurjanka w pow. augustowskim woj. białostockiem (Dz. U. poz. 608) oraz 9) rozporządzenie z tejże daty o zniesieniu gminy wiejskiej Mircze w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskiem (Dz. U. poz. 609).

Zarządzeniem z dnia 21 grudnia 1935 Nr. G L 39—127 zlecono wojewodom na obszarze województw centralnych i wschodnich przeprowadzenie rewizji istniejącego podziału powiatów na gminy wiejskie w związku z postanowieniem art. 10 ustawy z 23 marca 1933 (Dz. U. poz. 294).

Mówiąc o podziale terytorjalnym, wspomnieć jeszcze należy o piśmie okólnem z dnia 10 maja dotyczącem uzgadniania wniosków co do zmian w podziale administracyjnym Państwa z Wydziałami Rolnictwa i Reform Rolnych w urzędach wojewódzkich (Dz. Urz. Min. Nr. 17, poz. 94) oraz o regulaminie **Komisji Ustalania Nazw Miejscowości** z dnia 15 kwietnia (Dz. Urz. Min. Nr. 15, poz. 79).

W opracowaniu znajduje się projekt aktu ustawodawczego o zasadach **podziału administracyjnego Państwa**, mający na celu komasację wszystkich przepisów w tym zakre-

sie oraz dostosowanie tychże do postanowień nowej Konstytucji.

Projekt ten był już przedmiotem wstępnego uzgodnienia międzyministerjalnego.

Działalność Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w zakresie spraw budżetowo-gospodarczych nacechowana była w 1935 r. wybitnie dążnością oszczędnościową. Mimo bowiem stałego wzrastania zadań administracji spraw wewnętrznych, ogólna sytuacja finansowa Państwa, zmuszała do trwałego wysiłku w kierunku ciągłego obniżania wydatków na obsługę Centrali i urzędów podległych. W wyniku tej akcji wniesiony do ciał ustawodawczych preliminarz budżetowy na rok 1936/37 opiewał po stronie wydatków na ogólną kwotę 191.650 000, czyli że przewidywał w stosunku do preliminarza budżetowego na rok 1935/36 ogólną sumę wydatków mniejszą o kwotę 5.218.000 zł.

Prace oszczędnościowe prowadzono zarówno w drodze inspekcyjnej, jak i instrukcyjnej. Inspekcje w sprawach budżetowo-gospodarczych i rachunkowych przeprowadza we własnym zakresie działania Wydział Ogólny Ministerstwa, wchodzący w skład Gabinetu Ministra. W r. 1935 dokonano inspekcyj działów budżetowo-gospodarczych w województwach: poleskiem, poznańskiem i warszawskiem, a nadto w Zakładzie Ubezpieczeń na wypadek inwalidztwa w Chorzowie oraz w Państwowym Zakładzie Wodociągowym na Górnym Śląsku. Szczegółowym badaniom poddano również czynności związane z wcieleniem do administracji ogólnej komórek rachunkowych Państwowego Funduszu Drogowego, b. dyrekcyj dróg wodnych i b. okręgowych urzędów ziemskich. W wyniku tej akcji zmniejszono personel o 29 osób oraz skasowano kilkadziesiąt ksiąg rachunkowych i gospodarczych.

W zakresie instrukcyjnym prowadzono w dalszym ciągu akcję usprawnienia służby budżetowo-rachunkowej.

W szczególności opracowano szczegółową instrukcję o sposobie wykonywania budżetu Min. Spraw Wewn. w administracji ogólnej.

W zakresie rachunkowości w oddziałach budż.-gosp. w województwach zespolono wydawanie zarządzeń organizacyjno-rachunkowych w Min. Spraw Wewnętrznych.

Ma to poważne znaczenie dla usprawnienia tych oddziałów prowadzących rachunkowość sześciu zespolonych we władzach administracji ogólnej resortów, a mianowicie: Ministerstw Komunikacji, Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu, Wyznań Relig. i Oświec. Publ., Rolnictwa i Reform Rolnych.

Suma rocznego obrotu w tych oddziałach wynosi w wydatkach i dochodach około 400.000.000 zł.

Z ważniejszych zarządzeń, wydanych w sprawach rachunkowych, wymienić należy: pismo okólne z dnia 14 stycznia w sprawie obrotów kasowych za pośrednictwem Banku Polskiego i P. K. O. (Dz. Urz. Min. poz. 14), pismo okólne z dnia 25 kwietnia o uproszczeniu rachunkowości w gospodarce ryczałtowej (Dz. Urz. Min. poz. 84), pismo okólne z dn. 1 maja o przekazywaniu pieniędzy do placówek R. P. zagranicą (Dz. Urz. Min. poz. 87), pismo okólne z dnia 12 czerwca o asygnowaniu uposażeń dla funkcjonarjuszów powiatowych władz administracji ogólnej (Dz. Urz. Min. poz. 107), pismo okólne z dnia 14 czerwca o sporządzaniu list płatniczych (Dz. Urz. Min. poz. 108), okólnik Nr. 42 z dnia 24 lipca o przechowywaniu sum pieniężnych na rachunkach bieżących (Dz. Urz. Min. poz. 132), okólnik Nr. 53 z dnia 28 sierpnia o ewidencji inwentarza ruchomego (Dz. Urz. Min. poz. 158) i t. p.

Dodać należy, że na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1935 r. w sprawie odpowiedzialności za wykonywanie budżetu za r. 1936/37 powołani zostali przez ministrów resortowych urzędnicy odpowiedzialni za opracowanie preliminarza budżetowego na r. 1936/37, oraz za wykonanie budżetu na tenże rok.

Minister Spraw Wewnętrznych czynności te zlecił Naczelnikowi wydziału ogólnego w Ministerstwie *Antoniemu Robaczewskiemu.*

W dalszem wykonaniu tej uchwały wydany został cały szereg zarządzeń normujących pełnienie funkcyj przez urzędników odpowiedzialnych za wykonywanie budżetu na r. 1936/37 w ministerstwach, oraz kierowników oddziałów budżetowo - gospodarczych w urzędach wojewódzkich.

Wspomnieć jeszcze wypada o akcji związanej z normalizacją druków. W myśl zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z 4 grudnia 1934 r. wszelkie zamówienia na druki zostały z dniem 1 lutego 1935 r. scentralizowane. W związku z tem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnem z dnia 15 kwietnia (Dz. Urz. Min. Nr. 13, poz. 69) unormowało tryb zamawiania druków. Podkomisja Normalizacji druków pod kierownictwem Dyrektora Gabinetu pracowała w dalszym ciągu, a sprawozdanie sekretarza Komisji, ogłoszone w Gazecie Admini-

stracji, zostało zarządzeniem Prezydjum Rady Ministrów z 30 stycznia 1936 Nr. 39—35/27 rozesłane wszystkim Ministerstwom jako wzorowe.

W zakresie polityki personalnej, w związku z oświadczeniem Prezesa Rady Ministrów o konieczności zapewnienia szerszych możliwości w otwarciu nowych dróg dla młodego pokolenia, Minister Spraw Wewnętrznych zwrócił się okólnikiem Nr. 59 z dnia 16 października (Dz. Urz. Min. poz. 173) do wojewodów z apelem o niezwłoczne podjęcie akcji w kierunku realizacji hasła rzuconego przez Prezesa Rady Ministów—w szczególności w stosunku do wstępujących do służby w podległych Ministerstwu urzędach i instytucjach przedstawicieli młodego pokolenia oraz do młodzieży już w służbie pozostającej.

Z innych ważniejszych zarządzeń personalnych wymienić wypada pismo okólne z dnia 15 listopada (Dz. Urz. Min. poz. 193), podkreślające konieczność kierowania przebiegiem służby każdego urzędnika według odpowiednio ułożonego i dostosowanego planu oraz zarządzenie z dnia 28 czerwca o poddaniu orzecznictwu komisji dyscyplinarnej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych niektórych urzędników (Dz. Urz. Min. poz. 175), poddające sprawy dyscyplinarne starostów oraz wyższych urzędników władz podległych ministerjalnej komisji dyscyplinarnej, a to celem dania możności władzy naczelnej bliższego wejrzenia w sytuacje, w których zachodzą fakty naruszenia obowiązków służbowych.

Wkońcu wspomnieć jeszcze należy o podjętej pracy w kierunku wydania jednej ogólnej instrukcji personalnej, którąby zgrupowała wszystkie przepisy w zakresie spraw personalnych. Narazie wydany został w tej mierze okólnik Nr. 15 z dnia 9 marca o legitymacjach urzędowych dla funkcjonarjuszów państwowych i członków ich rodzin oraz o ulgach przy przejazdach kolejami państwowemi (Dz. Urz. Min. Nr. 9 poz. 44), komasujący wszystkie zarządzenia wydane w powołanej materji.

IV.

W zakresie spraw związanych z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym, wobec ukazania się w latach ubiegłych całego szeregu zarówno podstawowych jak i unifikacyjnych aktów ustawodawczych, prace Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w 1935 r. zdążały przedewszystkiem do wykonania wspomnianych ustaw w drodze opracowania i wydania rozporządzeń wykonawczych oraz instruowania władz podległych.

I tak w celu wykonania ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarami i innemi klęskami ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 stycznia o statucie wzorowym ochotniczych straży pożarnych (Dz. U. poz. 35), rozporządzenie tegoż Ministra z dnia 9 maja o składzie i regulaminie Stałej Komisji Doradczej do spraw ochrony przed pożarami i innemi klęskami (Dz. U. poz. 262), rozporządzenie z dnia 7 października o wysokości sum na koszty akcji przeciwpożarowej na r. 1935 (Dz. U. poz. 473) oraz rozporządzenie z tejże daty o zawiadywaniu sumami na koszty akcji przeciwpożarowej, sposobie ich pobierania oraz dysponowaniu niemi i kontroli ich zużycia (Dz. U. poz. 474). Z wydanych w tej materji zarządzeń należy przytoczyć okólnik Nr. 9 z dnia 12 lutego o wzorowym statucie stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych (Dz. Urz. Min. poz. 31) oraz pismo okólne z dnia 29 marca o rejestracji wspomnianych stowarzyszeń (Dz. Urz. Min. poz. 64).

Rozwijając poszczególne postanowienia prawa o broni, amunicji i materjałach wybuchowych z 1932 r., przygotowano rozporządzenie o broni białej i o ograniczeniach handlu bronią [1]) oraz wystosowano pismo okólne z dnia 24 kwietnia o postępowaniu w wypadkach zgubienia lub kradzieży broni (Dz. Urz. Min. poz. 76).

W wykonaniu ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie porządku na kolejach użytku publicznego wydane zostało rozporządzenie z dnia 9 lutego o uzbrojeniu organów ochrony kolei (Dz. U. poz. 54), rozporządzenie z dnia 7 października o działalności organów ochrony kolei poza obszarem kolejowym (Dz. U. poz. 475), a w drodze okólnika Nr. 70 z dnia 19 listopada unormowano sprawę nakładania grzywien doraźnemi nakazami karnemi przez organa ochrony kolei (Dz. Urz. Min. poz. 192).

W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 1927 r. o granicach Państwa ukazało się rozporządzenie z dnia 5 września o przymusowej sprzedaży nieruchomości w pasie granicznym (Dz. U. poz. 429). W sprawach granicznych wydane zostały ponadto następujące zarządzenia: pismo okólne z dnia 5 marca o świadectwach ubóstwa, służących za podstawę do wolnej od cła odprawy darów

[1]) Rozporządzenie to zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw poz. 96 z 1936 r.

(Dz. Urz. Min. poz. 42), pismo okólne z dnia 15 maja o wysiedlaniu osób nielegalnie przekraczających granicę (Dz. Urz. Min. poz. 97), pismo okólne z dnia 16 maja w sprawie oświetlenia zapór granicznych na drogach (Dz. Urz. Min. poz. 98) oraz pismo okólne z dnia 18 listopada w sprawie wykonania polsko-rumuńskiej konwencji o ułatwieniach w małym ruchu granicznym (Dz. Urz. Min. poz. 194).

W sprawach paszportowych wystosowano cały szereg okólników i pism okólnych, a w szczególności: okólnik Nr. 19 z dnia 18 marca w sprawie wyjazdów do Jugosławji (Dz. Urz. Min. poz. 48), okólnik Nr. 28 z dnia 10 maja o paszportach dla lekarzy (Dz. Urz. Min. poz. 90), okólnik Nr. 36 z dnia 5 lipca w sprawie wyjazdów do Bułgarji (Dz. Urz. Min. poz. 115), okólniki Nr. 40 i 41 z dnia 17 lipca, dotyczące wyjazdów do Austrji i Węgier (Dz. Urz. Min. poz. 126 i 126) oraz komasacyjny okólnik Nr. 71 z dnia 20 listopada w sprawie polityki paszportowej (Dz. Urz. Min. poz. 195).

Z zarządzeń, wydanych w zakresie orzecznictwa karnego administracyjnego i w dziedzinie ścigania przestępstw w ogólności, wyszczególnić należy: okólnik Nr. 5 z dn. 31 stycznia w sprawie ekstradycyj (Dz. Urz. Min. poz. 25), pismo okólne z dnia 13 lutego o ściganiu winnych uszkodzeń w cudzych ogrodach warzywnych, owocowych i kwiatowych oraz drzew przydrożnych (Dz. Urz. Min. poz. 34), okólnik Nr. 18 z dnia 18 marca o zarządzaniu dozoru policyjnego na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. Urz. Min. poz. 47), okólnik Nr. 26 z dnia 6 maja w sprawie polityki karno-administracyjnej (Dz. Urz. Min. poz. 82), okólnik Nr. 50 z dnia 17 sierpnia o składaniu żądań skierowania spraw karno-administracyjnych na drogę postępowania sądowego (Dz. Urz. Min. poz. 151) oraz okólnik Nr. 60 z dnia 24 października w sprawie dozoru policyjnego (Dz. Urz. Min. poz. 178).

O ile chodzi o nowe akty ustawodawcze, jakie w odniesieniu do omawianej tu dziedziny ukazały się w ciągu 1935 r., to przytoczyć trzeba dekret z dnia 2 października o odznakach i mundurach (Dz. U. poz. 455). Jeszcze w 1935 r., mianowicie dnia 15 listopada wydane zostało rozporządzenie wykonawcze do wspomnianego dekretu, ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr. 86 pod poz. 534.

W dziedzinie administracji stosunków osobowych w roku 1935 do czasu zasadniczego unormowania tej dziedziny, w którym to kierunku nie brak ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przygotowań i wysiłków, działalność Ministerstwa Spraw Wewnętrznych narazie musiała się ograniczyć bądź do rozwijania przepisów poprzednio wydanych, bądź do zaradzania najistotniejszym potrzebom w drodze wykorzystania uprawnień nadzorczych.

W szczególności, o ile chodzi o sprawy związane z aktami stanu cywilnego, to w drodze zarządzeń starano się rozwiązać przynajmniej częściowo niektóre problemy. I tak okólnikiem Nr. 12 z dnia 19 lutego o nadzorze nad prowadzeniem ksiąg stanu cywilnego ludności żydowskiej (Dz. Urz. Min. poz. 36) zlecono starostom na obszarze województw wschodnich sprawowanie funkcyj nadzorczych w powołanym zakresie, okólnikiem Nr. 16 z dnia 9 marca (Dz. Urz. Min. poz. 45) unormowano wymianę aktów ślubu w stosunkach z Niemcami, okólnikiem Nr. 61 z dnia 30 października (Dz. Urz. Min. poz. 179) uregulowano sprawę wzajemnej wymiany wyciągów z akt stanu cywilnego obywateli polskich i estońskich, a pismem okólnem z dnia 14 grudnia (Dz. Urz. Min. poz. 222) wytknięto ważniejsze i najczęściej zdarzające się niewłaściwości przy sporządzaniu aktów stanu cywilnego. Poza tem wydany został komasacyjny okólnik Nr. 72 z dnia 20 listopada o księgach stanu cywilnego ludności żydowskiej na obszarze mocy obowiązującej ros. „Zbioru Praw" (Dz. Urz. Min. poz. 196).

Co się tyczy działalności instrukcyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawach obywatelstwa, wspomnieć wypada o okólniku Nr. 46 z dnia 8 sierpnia o sposobie pobierania opłat stemplowych zagranicą od aktów nadania obywatelstwa polskiego (Dz. Urz. Min. poz. 144), o okólniku Nr. 75 z dnia 26 listopada komasującego wszystkie zarządzenia wydane w sprawach utraty obywatelstwa polskiego (Dz. Urz. Min. poz. 199) oraz o okólniku Nr. 77 z dnia 27 listopada o wydawaniu poświadczeń obywatelstwa polskiego w sprawach emerytalnych (Dz. Urz. Min. poz. 201).

W sprawach meldunkowych wydany został okólnik Nr. 10 z dnia 16 lutego o meldunkach wojskowych zawodowych K. O. P. i ich rodzin (Dz. Urz. Min. poz. 32), okólnik Nr. 30 z dnia 15 maja o meldunkach wojskowych zawodowych (Dz. Urz. Min. poz. 92), komasacyjny okólnik Nr. 57 z dnia 18 listopada o meldunkach osób wyżej wymienionych (Dz. Urz. Min. poz. 189) oraz komasacyjny okólnik

Nr. 73 z dnia 22 listopada o prowadzeniu rejestru mieszkańców (Dz. Urz. Min. poz. 197).

O ile chodzi o cudzoziemców, wymienić należy następujące zarządzenia: okólnik Nr. 17 z dnia 14 marca o uregulowaniu pobytu cudzoziemców po odbyciu służby wojskowej zagranicą (Dz. Urz. Min. poz. 46), okólnik komasacyjny Nr. 54 w sprawie instrukcji o dowodach osobistych cudzoziemców (Dz. Urz. Min. poz. 160), okólnik Nr. 63 z dnia 6 listopada o zatrudnianiu cudzoziemców w przedsiębiorstwach rozrywkowych (Dz. Urz. Min. poz. 185) oraz okólnik Nr. 76 z dnia 26 listopada o opłatach za dowody osobiste cudzoziemców (Dz. Urz. Min. poz. 200).

W zakresie spraw stowarzyszeniowych opracowano kilka projektów rozporządzeń o uznaniu niektórych stowarzyszeń za stowarzyszenia wyższej użyteczności, w szczególności w odniesieniu do stowarzyszeń „Polski Biały Krzyż"[1]) oraz „Związek Harcerstwa Polskiego"[2]). Poza tem wydano pismo okólne z dnia 11 marca o odstąpieniu rejestru stowarzyszeń, prowadzonego w myśl dawnych przepisów stowarzyszeniowych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (Dz. Urz. poz. 50).

Wspomnieć jeszcze wypada o sprawach widowiskowych. W wykonaniu ustawy z 1934 r. o filmach i ich wyświetlaniu ukazało się rozporządzenie z dnia 23 sierpnia o komisjach filmowych (Dz. U. R. P. Nr. 68 poz. 427), ustanawiające przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych a) Komisję Filmową oraz b) Wyższą Komisję Filmową. W Monitorze Polskim Nr. 95 opublikowano instrukcję, wydaną przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o sposobie przeprowadzania oceny filmów pod względem ich wartości artystycznej i kształcącej.

Rozwinięto również w tych sprawach znaczną działalność instrukcyjną. Z ważniejszych w tym względzie wydanych zarządzeń wymienić należy: pismo okólne z dnia 10 stycznia o zasięganiu opinji organizacyj właścicieli kinematografów o kandydatach na koncesjonarjuszów kinematograficznych (Dz. Urz. Min. poz. 9), okólnik Nr. 22 z dnia 2 kwietnia o interpretacji przepisów ustawy o filmach i ich wyświetlaniu (Dz. Min. poz. 63), okólnik Nr. 25 z dnia 6 maja o stemplowaniu środków reklamy filmów (Dz. Urz. Min. poz. 81), pismo okólne z dnia 1 maja o ewidencji wyświetlanych filmów (Dz. Urz. Min. poz. 85), pismo okólne z tejże daty o ewidencji koncesjonowanych przedsiębiorstw sprzedaży i wynajmu filmów (Dz. Urz. Min. poz. 86) i t. p.

W odniesieniu do pozostałych spraw widowiskowych wymienić jeszcze należy okólnik Nr. 21 z dnia 1 kwietnia w sprawie stosowania przepisów o przedsięwzięciach rozrywkowych do amatorskich zawodów sportowych (Dz. Urz. Min. poz. 62) oraz okólnik Nr. 34 z dnia 19 czerwca o głośnikach radjowych w przedsiębiorstwach gastronomicznych (Dz. Urz. Min. poz. 110).

V.

Po zorganizowaniu samorządu gminnego i powiatowego na podstawie ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego na plan pierwszy wysunął się problem ustroju samorządu m. st. Warszawy — tem więcej, że przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o tymczasowych organach ustrojowych gminy m. st. Warszawy miały utracić moc obowiązującą z dniem 31 marca 1936 r. Wobec bliskości tego terminu Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przystąpiło do prac nad projektem ustawy, mającej definitywnie uregulować organizację stolicy Państwa. Odnośne projekty zostały skierowane do izb ustawodawczych.

Do współpracy z władzami nadzorczemi w wykonywaniu kontroli nad działalnością związków samorządowych i dla pracy instrukcyjnej w samorządzie stworzony został w 1934 r. Związek Rewizyjny Samorządu Terytorjalnego. W roku 1935 wydany został w drodze rozporządzenia z dnia 24 kwietnia statut wspomnianego Związku (Dz. U. poz. 244). Nadanie Związkowi Rewizyjnemu statutu zakończyło prace nad organizacją tej instytucji, umożliwiając jej przystąpienie do wykonania zadań, dla których została powołana. Okólnikiem Nr. 83 z dnia 9 grudnia (Dz. Urz. Min. poz. 219) unormowano współdziałanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ze wspomnianym Związkiem.

W dalszym ciągu prac z zakresu organizacji samorządu wydane zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września o zniesieniu komisji uzdrowiskowej i wydziału wykonawczego w uzdrowisku Zakopane (Dz. U.

---

[1]) Rozporządzenie Rady Ministrów o uznaniu stowarzyszenia „Polski Biały Krzyż" za stowarzyszenie wyższej użyteczności ogłoszone zostało w Dzienniku Ustaw Nr. 7 poz. 80 z 1936 r.

[2]) Odnośne rozporządzenie zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw Nr. 28 poz. 228 z 1936 r.

poz. 458) oraz rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 października o zakresie działania organów ustrojowych miasta Zakopanego w sprawach uzdrowiskowych (Dz. U. poz. 480).

Z działalności instrukcyjnej, związanej ze sprawami organizacyjnemi samorządu, wyszczególnić należy następujące ważniejsze zarządzenia: okólnik Nr. 33 o pieczęciach i oznakach organów gmin wiejskich i gromad (Dz. Urz. Min. poz. 102 i 103), pismo okólne z dnia 22 lipca o herbach związków samorządowych (Dz. Urz. Min. poz. 138) oraz pismo okólne z dnia 19 lipca w sprawie instrukcji kancelaryjnej dla zarządów miejskich (Dz. Urz. Min. poz. 135).

Po ujednostajnieniu ustroju samorządu ujednolicenie przepisów pracowniczych dla całego Państwa stało się rzeczą pilną. Po dokonaniu szeregu prac przygotowawczych, w szczególności po rozpisaniu i przepracowaniu ankiet dotyczących stanu liczebnego pracowników samorządowych, stanu ich ubezpieczenia emerytalnego i t. p., Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przystąpiło do opracowania norm, regulujących całokształt zagadnienia pracowników samorządowych. W wyniku tej akcji zostały opracowane projekty ustaw: 1) o prawach i obowiązkach pracowników samorządu terytorjalnego, 2) o postępowaniu dyscyplinarnem, 3) o uposażeniu oraz 4) o zaopatrzeniu emerytalnem członków organów zarządzających i funkcjonarjuszów samorządowych. Projekty te zostały skierowane do izb ustawodawczych.

Wspomnieć jeszcze wypada o ustawie z dnia 22 marca o majątkach, pozostałych po b. ziemstwach i innych b. zrzeszeniach publiczno-prawnych (Dz. U. poz. 201). W celu zrealizowania postanowień tej ustawy przeprowadzono ewidencję majątków, podlegających działaniu tej normy prawnej oraz przeprowadzono ankietę co do szczegółów rozporządzenia wykonawczego, jakie w najbliższym czasie ma być wydane.

Wreszcie w 1935 r., podobnie jak w latach poprzednich, zwracano uwagę na sprawy, związane z kształceniem i dokształcaniem pracowników samorządowych. W szczególności Ministerstwo Spraw Wewnetrznych współdziałało z Wolną Wszechnicą Polską w Warszawie w organizowaniu kolejnych XVII i XVIII kursów studjum administracji samorządowej.

Jeżeli chodzi o działalność Ministerstwa Spraw Wewnętrznych odnoszącą się do dziedziny finansów komunalnych, to polegała ona przedewszystkiem na przygotowaniu projektu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o obniżeniu obciążenia daninami komunalnemi i o innych zmianach w finansach komunalnych. Dekret ten, ogłoszony w Dzienniku Ustaw poz. 544, podobnie zresztą jak i cała działalność instrukcyjna Ministerstwa w tym zakresie w ciągu 1935 r., jest wyrazem wciągnięcia zagadnień finansowych samorządu w orbitę ogólno-państwowych problemów gospodarczych i ma na celu obniżenie obciążenia dochodu społecznego, a w szczególności temi, które ciążą na rolnictwie.

Poza przygotowaniem wyżej wspomnianego dekretu działalność legislacyjna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w zakresie skarbowości samorządowej wyraziła się w wydaniu rozporządzeń z dnia 25 czerwca i 30 września o zastosowaniu przepisów ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych, dotyczących gmin miejskich, do gminy wiejskiej Rumja i gminy wiejskiej Jabłonowo I, obu w województwie pomorskiem (Dz. U. poz. 364 i poz. 454) oraz w wydaniu rozporządzenia z dnia 8 maja w sprawie ulgowej spłaty zaległości w samoistnych daninach komunalnych (Dz. U. poz. 259)

Współdziałano również z innemi ministerstwami przy opracowywaniu projektów ustaw i rozporządzeń, mających związek z podatkami komunalnemi. Do tego rodzaju aktów normatywnych m. in. należy: ustawa z dnia 26 marca o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego (Dz. U. poz. 203), ustawa z dnia 26 marca w sprawie zmiany ustawy o spłacie zaległości podatkowych (Dz. U. poz. 202), ustawa z dnia 18 marca o pobieraniu odsetek od zaległości w podatkach państwowych i innych daninach publicznych (Dz. U. poz. 129) i t p

Jeżeli chodzi o działalność instrukcyjną w zakresie budżetów i podatków samorządowych, wymienić należy następujące ważniejsze zarządzenia: okólnik komasacyjny Nr. 1 z dnia 7 stycznia w sprawie stosowania przepisów ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Urz. Min. poz. 1), okólnik Nr. 8 z dnia 8 lutego o gospodarce finansowo-budżetowej związków samorządowych (Dz. Urz. Min. poz. 28), okólnik Nr. 13 z dnia 13 lutego o komunalnym podatku od przedstawień kinematograficznych (Dz. Urz. Min. poz. 37), okólnik Nr. 31 z dnia 20 maja w sprawie ulgowej spłaty zaległości w samoistnych daninach komunalnych (Dz. Urz. Min. poz. 93) oraz okólnik Nr. 84 z dnia 12 grudnia o obniżaniu danin komunalnych i konieczności przedsięwzięcia

dalszych oszczędności w wydatkach związków samorządowych (Dz. Urz. Min. poz. 220).

Z dziedziny gospodarki samorządowej wymienić należy na pierwszym planie ustawę z dnia 26 marca o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. poz. 204), która ma na celu zmniejszenie świadczeń pieniężnych ludności, szczególnie na wsi, przy równoczesnem jednakże zachowaniu możności zaspokojenia najpilniejszych potrzeb w dziedzinie komunikacji, meljoracyj, zalesienia nieużytków i t. p. Do tej ustawy przygotowane zostało rozporządzenie wykonawcze.

Zmniejszając świadczenia pieniężne ludności na rzecz związków samorządowych, trzeba było równocześnie zapewnić związkom samorządowym takie warunki ich działalności, aby mogły one nadal wykonywać najistotniejsze swoje zadania bez uszczerbku dla interesu publicznego i ażeby mogły spełnić swoją rolę ważnego czynnika w akcji zwalczania przesilenia gospodarczego. W wyniku tego dążenia ukazał się dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada w sprawie zmiany rozporządzenia ustawodawczego z 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. poz. 506).

Poza tem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało w tym zakresie rozporządzenie z dnia 16 kwietnia o organizacji i trybie postępowania komisyj oszczędnościowo-oddłużeniowych dla samorządu (Dz. U. poz. 231) oraz brało udział w opracowaniu rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 marca w sprawie organizacji i trybu postępowania Centralnej Komisji Oszczędnościowo - Oddłużeniowej dla samorządu (Dz. U. poz. 132) tudzież rozporządzenia z dnia 16 września o ustalaniu wysokości i sposobu pokrywania kosztów funkcjonowania komisyj oszczędnościowo-oddłużeniowych dla samorządu przy urzędach wojewódzkich (Dz. U. poz. 456).

Z ważniejszych zarządzeń, wydanych w zakresie gospodarki samorządowej, wymienić należy: okólnik Nr. 7 z dnia 6 lutego o nadzorze nad komunalnemi kasami oszczędności (Dz. Urz. Min. poz. 27), okólnik Nr. 32 z dnia 31 maja dotyczący współdziałania związków samorządowych z urzędami rozjemczemi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich (Dz. Urz. Min. poz. 101) oraz pismo okólne z dnia 14 września o udziale centralnych zrzeszeń samorządowych w akcji oddłużenia związków samorządowych (Dz. Urz. Min. poz. 163).

Działalność normatywna Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w zakresie spraw aprowizacyjnych rozwijała się w 1935 r. głównie w trzech kierunkach: 1) uregulowania przemiału zbóż chlebowych, 2) uporządkowania rynku mięsnego oraz 3) nadzoru nad cenami najważniejszych produktów spożycia.

W dążeniu do zwiększenia konsumpcji zbóż chlebowych w kraju zmieniono obowiązujące uprzednio normy przemiału. Mianowicie rozporządzeniem z dnia 10 lipca (Dz. U. poz. 337) wprowadzono zakaz przemiału zbóż na gatunki niższe, niż 65% wymiał dla pszenicy oraz 55% wymiał dla żyta, dopuszczając ponadto przemiał 90% na mąkę razową. Dążąc do ścisłego wykonania tego rozporządzenia, wydano okólnik Nr. 55 z dnia 16 września (Dz. Urz. Min. poz. 161) oraz pismo okólne z dnia 24 października (Dz. Urz. Min. poz. 183).

W celu uporządkowania rynku mięsnego oraz obniżenia opłat, pobieranych przez miasta za obsługę obrotu żywcem i mięsem wydana została dnia 4 kwietnia szczegółowa instrukcja (Dz. Urz. Min. poz. 80), inicjująca na szerokiej płaszczyźnie akcję obniżania opłat targowych i rzeźnianych.

W zakresie nadzoru nad kształtowaniem się cen wyszczególnić należy pisma okólne z dnia 15 stycznia (Dz. Urz. Min. poz. 17) i z dnia 4 grudnia (Dz. Urz. Min. poz. 216), dotyczące cen węgla, okólnik Nr. 81 z dnia 10 grudnia o ujawnianiu i wyznaczaniu cen artykułów powszechnego użytku (Dz. Urz. Min. poz. 207), pisma okólne z dnia 4 grudnia (Dz. Urz. Min. poz. 216) i z dnia 23 grudnia (Dz. Urz. Min. poz. 230) w sprawie detalicznej ceny cukru oraz pismo okólne z dnia 23 grudnia o cenach detalicznych nafty (Dz. Urz. Min. poz. 231).

VI.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli przewidziało wydanie szeregu rozporządzeń wykonawczych, regulujących pewne kompleksy zagadnień. W 1935 r. ukazały się w tej mierze następujące rozporządzenia: 1) rozporządzenie z dnia 23 maja zawierające przepisy, dotyczące przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higjeny przy robotach budowlanych (Dz. U. poz. 329), 2) rozporządzenie z dnia 29 lipca o zmianie przepisów o granicach wytrzymałości materjałów i konstrukcyj budowlanych (Dz. U. poz. 388), 3) rozporządzenie z dnia 14 września o nadzorze policyjno-budowlanym nad wykonywanemi robotami budowlanemi (Dz. U. poz. 438). Wyda-

nie ostatnio wymienionego rozporządzenia ma szczególnie na celu zapobieganie wypadkom, jakie ostatniemi czasy zdarzyły się przy wykonywaniu robót budowlanych.

Z innych rozporządzeń ministerjalnych, związanych z wykonaniem prawa budowlanego, należy wymienić: rozporządzenie z dnia 10 października o rozciągnięciu przepisów policyjno-budowlanych na niektóre osiedla gmin wiejskich na obszarze województwa warszawskiego (Dz. U. poz. 482) oraz rozporządzenie z dnia 13 marca o odjęciu uprawnień organom samorządu terytorjalnego w zakresie nadzoru policyjno-budowlanego i podziale tych uprawnień pomiędzy władze administracji ogólnej a wydziały powiatowe w powiatach: brzezińskim, łaskim, łęczyckim, łódzkim, sieradzkim w województwie łódzkiem (Dz. U. poz. 106).

Wspomnieć jeszcze wypada o podjętych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pracach w kierunku nowelizacji rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli.

Stosownie do potrzeb i warunków miejscowych zostały w 1935 r. ponadto wydane następujące miejscowe przepisy policyjno-budowlane:

a) miejscowe przepisy o budowie poszczególnych elementów elewacyj budynków i urządzeń, związanych z budynkami, wpływających na ich zewnętrzny wygląd dla m. Poznania z 16.VII.1935 r. (Pozn. Dz. Wojew. Nr. 33);

b) miejscowe przepisy kanalizacyjne i wodociągowe (zmiana) dla m. Częstochowy z 15.VII 1935 r. (Kiel. Dz. Wojew. Nr. 19), kanalizacyjne i wodociągowe (zmiana) dla m. Radomia z 17.VII 1935 r. (Kiel. Dz. Wojew. Nr. 19) oraz dla m. Wadowic z 2 IX.1935 r. (Krak. Dz. Wojew. Nr. 22);

c) miejscowe przepisy o wznoszeniu i naprawie budynków nieogniotrwałych dla uzdrowiska Solec z 19.II.1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 5), dla m. Chęciny pow. kieleckiego z 29.III 1935 r. (Kiel. Dz. Wojew. Nr. 7); dla miast Janów Podlaski i Terespol i osad: Konstantynów n/Bugiem, Rossosz, Piszcząc, Łomazy i Kodeń pow. bialskiego z 25.III.1935 r. (Lub. Dzien. Wojew. Nr. 8); dla miast: Ostrowi Mazowieckiej i Broku n/B. pow. ostrowskiego z 29.III.1935 r. (Biał. Dzien. Wojew. Nr. 9); dla m. Tarnowic z 29.IV.1935 r. (Krak. Dzien. Wojew. Nr. 12) oraz dla miast. Skaryszów i Wyśmierzyce pow. radomskiego z 2.IX.1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 25);

d) miejscowe przepisy o czyszczeniu kominów dla m. Tarnopola z 29.IV.1935 r. (Tarn. Dzien. Wojew. Nr. 6), dla miast Janów Podlaski i Terespol i osad Kodeń, Konstantynów n/B., Łomazy i Piszcząc oraz wsi Rossosz pow. bialskiego z 29.IV.1935 r. (Lub. Dzien. Wojew. Nr. 11), dla miast Skawiny i Wieliczki i dla gmin wiejskich Bronowice Małe, Prądnik Czerwony, Wola Duchacka i Prokocina z 29.III.1935 r. (Krak. Dzien. Wojew. Nr. 9), dla m. Pińska z 16.VII. 1935 r. (Poles. Dzien. Wojew. Nr. 12), dla m. Sosnowca z 15.VII.1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 19), dla m. Będzina — z 16.VIII.1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 21), dla uzdrowiska Solec z 16.VIII 1935 r. (z 16.VIII.1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 21), dla uzdrowiska Zaleszczyki z 16.VIII.1935 r. (Tarnop. Dzien. Wojew. Nr. 11), dla miast niewydzielonych i dla osiedli, na które zostały rozciągnięte przepisy policyjno-budowlane miejskie, na obszarze województwa poleskiego z 2.IX.1935 r. (Poles. Dzien. Wojew. Nr. 15);

e) miejscowe przepisy w sprawie opłat za czynności wykonywane przy wydawaniu pozwoleń na budowę i na użytkowanie budynków: dla pow. pińczowskiego z 29 IV 35 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 11), dla uzdrowiska Solec z 29 IV 1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 11), dla m. Krakowa z 29 IV 1935 r. (Krak. Dzien. Wojew. Nr. 16), dla miast niewydzielonych na obszarze woj. poznańskiego z 15 VII 35 r. (Pozn. Dz. Wojew. Nr. 33), dla m. Inowrocławia z 15 VII 1935 r. (Pozn. Dz. Wojew. Nr. 33), dla gmin wiejskich wojew. wileńskiego z 16 VII 1935 r. (Wil. Dz. Wojew. Nr. 11), dla wydziału pow. powiatu Chrzanów z 16 VII 1935 r. (Krak. Dz. Wojew. Nr. 20), dla miast Chrzanowa, Jaworzny, Szczakowej i Trzebini z 16 VII 1935 r. (Krak. Dz. Wojew. Nr. 20), dla gmin wiejskich w powiecie Chrzanów z 16 VII 1935 r. (Krak. Dz. Wojew. Nr. 20), dla m. Wilna z 8 VIII 1935 r. (Wil. Dzien. Wojew. Nr. 12), dla powiatów bocheńskiego, dąbrowskiego, mieleckiego, myślenickiego, nowotarskiego, ropczyckiego, wadowickiego i żywieckiego w wojew. krakowskiem z 16 VIII 1935 r. (Krak. Dzien. Wojew. Nr. 21), dla m. Poznania z 16 VIII 1935 r. (Pozn. Dz. Wojew. Nr. 36) oraz dla wydziału powiatowego i gmin wiejskich w powiecie częstochowskim z 16 VIII 1935 r. (Kiel. Dzien. Wojew. Nr. 21).

VII.

W zakresie prac normatywnych w odniesieniu do Policji Państwowej wysuwa się na plan pierwszy instrukcja policyjna z dnia 16 sierpnia wydana przez Ministra Sprawiedli-

wości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych (Dz. Urz. Min. poz. 154), regulująca stosunek Policji do władz sądowych i prokuratorskich oraz określająca szczegółowo czynności organów policyjnych przy dochodzeniu i ściganiu przestępstw.

Z innych aktów normatywnych wymienić należy: rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 czerwca o zmianie rozporządzenia w sprawie zawierania związków małżeńskich przez funkcjonarjuszów Policji Państwowej (Dz. U. poz. 314), rozporządzenie z dnia 20 lipca o umundurowaniu i uzbrojeniu oficerów i szeregowych Policji Państwowej — kobiet (Dz. U. poz. 370) oraz rozporządzenie z tegoż dnia o letnich bluzach dla oficerów i szeregowych Policji Państwowej (Dz. U. poz. 374).

O ile chodzi o przepisy, wydane w 1935 r. w sprawach organizacyjnych, wymienić należy: rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 kwietnia w sprawie zmiany rozporządzenia z 1931 r. o organizacji szkół Policji Państwowej (Dz. Urz. Min. poz. 71), zarządzenie tegoż Ministra z dnia 25 kwietnia o utworzeniu wydziału śledczego w Lidzie (Dz. Urz. Min. poz. 72), zarządzenie z dnia 28 czerwca o utworzeniu takiegoż wydziału w Dubnie (Dz. Urz. Min. poz. 115) oraz zarządzenie z dnia 26 sierpnia o utworzeniu tegoż wydziału w Bielsku Podlaskim (Dz. Urz. Min. poz. 155).

W zakresie wyszkolenia Policji wydane zostały zarządzenia: rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 stycznia w sprawie kursu specjalnego dla komendantów posterunków Policji Państwowej (Dz. Urz. Min. poz. 6), rozporządzenie z dnia 26 marca w sprawie kursu specjalnego dla szeregowych—kobiet P. P. (Dz. Urz. Min. poz. 61), rozporządzenie z dnia 9 maja w sprawie zmiany rozporządzenia z 1929 r. o wyszkoleniu zawodowem, oraz o zasadach doszkolenia szeregowych P. P. (Dz. Urz. Min. poz. 89), rozporządzenie z dnia 26 czerwca w sprawie programu śledczej szkoły fachowej dla szeregowych (Dz. Urz. Min. poz. 109), zarządzenie z dnia 23 października w sprawie kursu specjalnego dla oficerów W. P. przechodzących do służby w P. P. (Dz. Urz. Min. poz. 176) oraz zarządzenie z dnia 19 grudnia w sprawie kursu specjalnego dla szeregowych P. P. (Dz. Urz. Min. poz. 224).

DĄBOROWSKI KONSTANTY.

Legalność, prawomocność i ważność niektórych zarządzeń administracyjnych.

(W sprawie należności służbowych).

Zadaniem niniejszego artykułu jest rozważyć zagadnienia, zawarte w tytule—tak, jak się one przedstawiają w świetle pewnego kompleksu naszych przepisów prawnych w zastosowaniu do pewnego praktycznego problemu administracyjnego. Wspomniany kompleks norm prawnych, to rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o postępowaniu administracyjnem i Najwyższym Trybunale Administracyjnym, oraz przepisy prawne, dotyczące spraw uposażeniowych osób, pozostających w publiczno-prawnej służbie państwowej. Wspomniany zaś praktyczny problem administracyjny — to sprawa następstw w wypadku ujawnienia przez władze nielegalnych wypłat (nadpłat, niedopłat) ze Skarbu Państwa należności służbowych publiczno-prawnych na rzecz funkcjonarjuszów państwowych i żołnierzy.

Przechodząc do rzeczy, stwierdzimy przedewszystkiem, że terminy legalności, prawomocności i ważności zarządzeń administracyjnych występują w ustawach i rozporządzeniach, dotyczących naszych kwestyj, w następujących ustępach:

1) „Powołuje się. . . Najwyższy Trybunał Administracyjny do orzekania o legalności aktów administracyjnych“ (Konstytucja z 23 III 1935 r., art. 70)

2) „Do czasu utworzenia sądów administracyjnych niższego stopnia, Najwyższy Trybunał Administracyjny stanowi jedyną instancję sądową, powołaną do orzekania o legalności zarządzeń i orzeczeń, wchodzących w zakres administracji rządowej i samorządowej“. (Art 1 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27 października 1932 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym).

3) „Kontrola Państwowa bada, czy czynności gospodarcze i finansowe władz i urzędów państwowych . . . były legalne. . . .“. (Art 4 ustawy o Kontroli Państwowej z dn. 3 VI 1921 r.).

4) „Decyzja, której nie można zaskarżyć również do sądów administracyjnych, jest prawomocna“ (Art. 73, z rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o postępowaniu administracyjnem z dn. 22 III 1928 r.).

5) „Władza nadzorcza, a gdy chodzi o decyzję władzy naczelnej — ta władza, może uchylić z urzędu lub na wniosek osoby interesowanej, jako nieważną, każdą decyzję, która:

a) wydana została przez władzę oczywiście niewłaściwą;

b) wydana została bez jakiejkolwiek podstawy prawnej;

c) wywoływałaby w razie wykonania przestępstwo sądowo-karalne;

d) jest oczywiście i niewątpliwie niewykonalna;

e) zawiera wadę, powodującą nieważność tej decyzji na mocy wyraźnego przepisu prawa" (Art. 101 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o postępowaniu administracyjnem z dn. 22 III 1928 r.).

W przytoczonych zdaniach brak określenia terminu l e g a l n o ś c i z a r z ą d z e ń a d m i n i s t r a c y j n y c h. Chcąc tedy zdać sobie sprawę ze znaczenia tego terminu musimy ustalić jego treść powszechnie przyjętą.

Termin „legalny" oznacza powszechnie tyle, co „prawny", „zgodny z prawem", „odpowiadający prawu", wreszcie „oparty na prawie", wzgl. „oparty na podstawie prawnej". A więc „zarządzenie legalne" oznacza zarządzenie „prawne", „zgodne z prawem" i t. d. Pod każdem z przytoczonych wyrażeń kryje się cecha zgodności zarządzenia z normami prawnemi, które obowiązują w przedmiocie danego zarządzenia, przyczem w rachubę powinny wchodzić normy ustalające właściwość władz, uprawnionych do wydawania poszczególnych zarządzeń, regulujące sposób ich wydawania oraz ustalania ich założeń faktycznych, wreszcie normy, określające treść zarządzeń w odniesieniu do należycie ustalonego stanu faktycznego sprawy. Oczywiście — mogą istnieć zarządzenia pod pewnemi względami (częściowo) legalne, a pod innemi nielegalne.

Przytem zaznaczyć należy, że wyrazy „prawidłowy" i „niewadliwy", któremi często oznaczamy zarządzenia legalne, przedstawiają pojęcia o szerszym zakresie od legalności. Zarządzenia bowiem prawidłowe, niewadliwe, muszą być legalne, lecz nie naodwrót. Łatwo uprzytomnić sobie jakieś zarządzenie wadliwe, nieprawidłowe, np. pod względem gramatycznym, stylistycznym, rachunkowym i t. p., a mimo to zgodne z prawem, legalne.

Termin „prawomocny" posiada powszechnie znaczenie dosłowne. „Z a r z ą d z e n i e p r a w o m o c n e" znaczy zatem: „mające moc prawa"; według zaś rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem (art. 73): niezaskarżalne ani w toku instancyj administracyjnych, ani przed sądami administracyjnemi. Z tegoż rozporządzenia wynika, iż prawomocne zarządzenie nie musi być bynajmniej legalne. Tak bowiem legalne jak również nielegalne zarządzenie staje się prawomocne, o ile tylko zajdą pewne prawem przewidziane okoliczności (niewniesienie przez interesowanych odwołania wzgl. skargi w terminie prawnym). Prawomocność zarządzenia nie jest tedy w żaden sposób uzależniona od jego legalności ani też nielegalność zarządzenia nie pociąga za sobą bynajmniej jego nieprawomocności. Natomiast niektóre inne rodzaje wad wzgl. nieprawidłowości zarządzeń poza nielegalnością, wyliczone w art. 81 rozporządzenia (błędy pisarskie, rachunkowe oraz inne oczywiste omyłki) pociągają za sobą częściową nieprawomocność tychże zarządzeń, mianowicie nieprawomocność w odniesieniu do wymienionych wadliwości. Wady tego rodzaju nie uzyskują mocy prawa; one mogą jedynie faktycznie obowiązywać, jak długo władza nie usunie ich z urzędu lub na wniosek interesowanych, co może uczynić każdego czasu.

Jak z tego wynika, wady zarządzeń, pochodzące z błędów pisarskich, rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek, posiadają donioślejsze znaczenie w porównaniu z wadami, polegającemi na chociażby oczywistej nielegalności.

Ostatni z obchodzących nas terminów — to w a ż n o ś ć względnie n i e w a ż n o ś ć z a r z ą d z e ń a d m i n i s t r a c y j n y c h. Znaczenie samej „ważności" wzgl. „nieważności" jest bardzo ogólnikowe: to, co ma wagę, znaczenie, jest ważne — to, co tych cech nie posiada, jest nieważne. Rozporządzenie o postępowaniu administracyjnem (art. 101) nadaje charakter nieważności pięciu szczegółowo wyliczonym rodzajom zarządzeń administracyjnych, które, choćby nawet były prawomocne i choćby stwarzały prawa dla stron lub osób, mogą być uchylone jako nieważne przez władzę nadzorczą wzgl. naczelną (gdy chodzi o zarządzenie władzy naczelnej). Zarządzenia, nie podpadające pod wymieniony art. 101, są ważne. Ostatecznie więc ważność zarządzeń administracyjnych polega na braku wad, wyliczonych w art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem. Przeciwnie, nieważność zarządzeń, to cecha związana z posiadaniem przez nie jednej z wad powołanego artykułu rozporządzenia.

Natomiast n a s t ę p s t w a n i e w a ż n o ś c i z a r z ą d z e ń a d m i n i s t r a c y j n y c h polegają na możliwości uchylenia ich jako nieważnych, zależnej wyłącznie od uznania władzy, nadzorującej władzę, która wydała nieważne zarządzenie, wzgl. od władzy naczelnej, o ile chodzi o nieważne zarządzenie władzy naczelnej.

Streszczając dotychczasowe wywody, stwierdzimy, że:

1) zarządzenia administracyjne legalne — to zarządzenia, zgodne z obowiązującemi normami prawnemi, regulującemi właściwość władz, uprawnionych do ich wydania i regulującemi sposób wydania tychże zarządzeń oraz ustalenia ich założeń faktycznych, wreszcie zgodne z normami, regulującemi ich treść. Zarządzenia administracyjne mogą być pod pewnemi względami (częściowo) legalne, pod innemi nielegalne;

2) zarządzenia prawomocne — to w myśl rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem takie zarządzenia legalne bądź nielegalne (z pominięciem zarządzeń, zawierających błędy pisarskie, rachunkowe oraz inne oczywiste omyłki—w odniesieniu do tych błędów i omyłek), które z przyczyny niewniesienia od nich odwołania względnie skargi w terminie prawnym, są niezaskarżalne. Zarządzenia, zawierające błędy pisarskie, rachunkowe oraz inne oczywiste omyłki, nie mogą uzyskać mocy prawa co do wymienionych błędów i omyłek; one mogą jedynie faktycznie obowiązywać ze swojemi wadami, jak długo wady te nie zostaną usunięte przez władzę z urzędu lub na wniosek osób interesowanych, co może nastąpić każdego czasu;

3) wreszcie zarządzenia ważne — to zarządzenia, nie posiadające braków, wymienionych w art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem. Przeciwnie zarządzenia nieważne — to posiadające wymienione braki, z których każdy umożliwia uchylenie danego zarządzenia jako nieważnego przez władzę nadzorczą (naczelną) zależnie wyłącznie od jej uznania.

Nim przejdziemy do sprawy zastosowania treści omówionych przepisów i pojęć w wypadkach stwierdzenia nielegalności zarządzeń w sprawie wypłat ze Skarbu Państwa należności służbowych funkcjonarjuszów państwowych i żołnierzy — musimy najsamprzód zanalizować treść art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem.

Przepis ten pozwala władzy nadzorczej (wzgl. naczelnej) uchylać jako nieważne zarządzenia prawomocne i stwarzające dla stron lub osób prawa, o ile zachodzą przyczyny w tym przepisie podane. Tem samem przepis ów daje władzy nadzorczej (naczelnej) moc uchylania następstw wymienionych zarządzeń jako zarządzeń od chwili ich wydania nieważnych.

Z pośród przyczyn, objętych art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem— cztery, mianowicie a), c), d) oraz e) nie nastręczają wątpliwości, są jasne. Natomiast przyczyna z punktu b), według którego podlegają ewentualnemu uchyleniu zarządzenia, „pozbawione jakiejkolwiek podstawy prawnej" budzi zakłopotanie.

Nasuwa się bowiem mimo woli pytanie, o jaki rodzaj podstaw prawnych w tym przepisie chodzi, a więc, czy chodzi o podstawy materjalno- czy też formalno-prawne, czy też wreszcie o jedne i drugie jednocześnie, — oraz nasuwa się pytanie, co oznacza wyrażenie „jakakolwiek" podstawa prawna.

Jeżeli nie weźmiemy pod uwagę przesłanek z poza rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem, natenczas musimy powiedzieć, że punkt b) art. 101 tegoż rozporządzenia dozwala jedynie wówczas na uchylenie każdego zarządzenia, gdy ono jest pozbawione całkowicie wszelkiej podstawy prawnej, a więc zarówno materjalno- jak i równocześnie formalno-prawnej. Jeżeli natomiast zarządzenie, na mocy którego strony lub osoby nabyły prawa, posiada jakąkolwiek, a zatem choćby częściową, podstawę prawną czyto materjalno- czy formalno prawną, natenczas nie może podlegać uchyleniu. Takie jedynie wnioski bezpośrednie wolno nam wysnuć z p. b) art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem, albowiem zakres pojęcia „podstawa prawna" obejmuje przecież zarówno podstawy materjalno- jak i formalno-prawne, — wyrażenie zaś „jakakolwiek" podstawa prawna — oznacza tyle, co „wszelka" podstawa prawna.

Tak też pierwotnie ujął sprawę Najwyższy Trybunał Administracyjny, dopuszczając możliwość uchylenia jedynie zarządzeń „całkowicie pozbawionych podstawy prawnej" i wyłączając od tej możliwości zarządzenia, „które opierają się na przepisach obowiązujących, chociażby błędnie przez władzę, wydającą decyzję stosowanych", co wyraził w następujących zdaniach wyroku swego l. rej. 1195/29 z 18.XII.1930 r.

„Gdy zatem punkt b) . . . art. 101 . . ., zastrzega iż uchylenie prawomocnej decyzji w drodze nadzoru może nastąpić, gdy decyzja ta została wydana bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, to przepis powyższy komentować należy tylko w tym kierunku, iż dotyczy on jedynie decyzyj całkowicie pozbawionych podstawy prawnej. Natomiast niedopuszczalne jest rozciągnięcie uprawnień władzy nadzorczej z art. 101 płynących i na takie decyzje, które opierają się na przepisach obowiązujących, chociażby błędnie przez władzę, wydającą decyzję, stosowanych".

Jednakowoż wydało się widocznie niewłaściwe, aby już jakaś małoznacząca racja formalno-prawna uniemożliwiała uchylenie zarządzeń w istotnej ich treści materjalnej nielegalnych. Stąd też może Najwyższy Trybunał Administracyjny w późniejszym swym wyroku l. rej. 4445/30 z dn. 2.III.1932 r. zajął odmienne stanowisko, orzekając następująco:

„Jaką decyzję należy uważać za wydaną bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, a w szczególności, czy decyzją taką jest tylko decyzja, której brak podstawy prawnej—tak pod względem formalno-prawnym jak i pod względem materjalno - prawnym, tego we wspomnianem rozporządzeniu bezpośrednio nie określono. Pośrednio wynika jednak z art. 101, że do uchylenia decyzyj, określonych w p b) tegoż artykułu, wystarcza już tylko brak podstawy materjalno - prawnej Jeżeli bowiem prawodawca upoważnił w tym artykule władzę nadzorczą do uchylenia orzeczeń nietylko na skutek zażaleń, lecz i z własnej inicjatywy, to kierował się niewątpliwie interesem publicznym. Ten zaś interes — jak z istoty jego wynika — ma na względzie przedewszystkiem zgodność orzeczenia z prawem materjalnem i z tego powodu wchodzi w rachubę w równej mierze tak przy orzeczeniach, wydanych prawidłowo pod względem formalnym, jak i przy orzeczeniach formalnie wadliwych".

W wyroku tym orzekł więc Najwyższy Trybunał Administracyjny, iż do możliwości uchylenia prawomocnych zarządzeń administracyjnych przez władze nadzorcze (naczelne) „wystarcza już tylko brak podstawy materjalno-prawnej". Ponieważ zaś „brak podstawy materjalno-prawnej" zachodzi przecież przy błędnem stosowaniu obowiązujących przepisów materjalno-prawnych, przeto należałoby stwierdzić, że Najwyższy Trybunał Administracyjny porzucił swoje poprzednie stanowisko także w odniesieniu do niedopuszczalności uchylenia decyzyj, opartych jedynie na błędnem stosowaniu obowiązujących przepisów prawa materjalnego i jako takich pod względem materjalno-prawnym nielegalnych.

Wobec tego p. b) art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem należałoby rozumieć obecnie w praktyce administracyjnej w ten sposób, że do możliwości uchylenia zarządzenia administracyjnego choćby prawomocnego i stwarzającego prawa dla stron lub osób „wystarcza już tylko brak podstawy materjalno-prawnej" dla danego zarządzenia.

Po wyczerpaniu w powyższy sposób w zasadniczych rysach sprawy legalności, prawomocności i ważności zarządzeń administracyjnych, rozpatrzymy zkolei zagadnienie następstw prawnych w wypadku ujawnienia przez władze nielegalnych, lecz opartych na prawomocnych zarządzeniach, wypłat (nadpłat, niedopłat) ze Skarbu Państwa należności służbowych funkcjonarjuszów państwowych i żołnierzy.

Chodzi nam przytem o należności służbowe osób, pozostających w służbie państwowej w charakterze publiczno - prawnym, do których odnoszą się przepisy artykułu 21 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 28 X 1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych, oraz przepisy ustawy z d. 2 IV 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych i funkcjonarjuszów państwowych w administracji wojskowej.

Ponadto chodzi nam o takie tylko niezgodne z prawem materjalnem wypłaty (nadpłaty i niedopłaty) należności służbowych, które są następstwem błędnego stosowania obowiązujących przepisów, nie połączonego jednakże ani z naruszeniem obowiązków służbowych po stronie władzy, zarządzającej nielegalną wypłatę lub odmawiającej legalnej, ani też ze złą wiarą po stronie osoby, pobierającej wypłatę. Pomijamy natomiast wypadki zarządzania nielegalnych wypłat względnie odmowy legalnych, połączone ze wspomnianem naruszeniem obowiązków służbowych wzgl. złą wiarą, gdyż sposób postępowania w odniesieniu do tego rodzaju spraw nie budzi ani w teorji, ani też w praktyce żadnych wątpliwości.

Weźmy więc najsamprzód pod uwagę wypadek, w którym funkcjonarjuszowi (żołnierzowi) wypłacono nielegalnie jakąś sumę tytułem należności służbowej, przyczem nielegalność polegała tylko na niezgodności treści zarządzenia wypłaty z przepisami materjalno - prawnemi. Funkcjonarjusz (żołnierz) podjętą w dobrej wierze sumę zużył, nie obracając jej wszakże na powiększenie swego majątku, czyli na wzbogacenie się. Władzy, która zarządziła tę nielegalną wypłatę, nie można zarzucić naruszenia obowiązków służbowych.

Otóż zachodzą następujące pytania w razie ujawnienia przez władzę nadzorczą (naczelną) takiej nielegalnej wypłaty:

1) czy władza nadzorcza (naczelna) może i ewentualnie powinna uchylić tego rodzaju zarządzenie nielegalnej wypłaty jako nieważne, a to na podstawie p. b) art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem,

2) w wypadku zaś potwierdzającym i jego następstwie, czy władza powinna zarządzić przypisanie do zwrotu na rzecz Skarbu Państwa funkcjonarjuszowi (żołnierzowi) nielegalnie wypłaconej sumy, a to na podstawie art. 21 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z d. 28.X.1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych wzgl. na podstawie ustawy z 2 IV 1925 r. o po-

trąceniach z uposażenia osób wojskowych, — czy też powinna tę pretensję Skarbu Państwa umorzyć w myśl zasad prawa prywatnego z tej przyczyny, że funkcjonarjusz (żołnierz) podjął i zużył wypłaconą mu nielegalnie kwotę w dobrej wierze, nie wzbogacając się o jej wartość.

Na pytanie pierwsze odpowiemy, iż według interpretacji, zawartej w wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego l. rej. 4445/30 z d. 2 III 1932 r. władza nadzorcza (naczelna) m o ż e uchylić to nielegalne zarządzenie; skoro zaś ono spowodowało szkodę dla Skarbu Państwa, przeto p o w i n n a je uchylić z uwagi, że jest niewątpliwym obowiązkiem służbowym każdej władzy państwowej stać na straży dobra Skarbu Państwa.

Jakość odpowiedzi na drugie pytanie zależy od tego, czy przyjmiemy, że celem przepisów o potrąceniach z uposażeń funkcjonarjuszów państwowych i wojska na podstawie zarządzeń administracyjnych — jest, między innemi, umożliwienie pokrycia roszczeń Skarbu Państwa, wynikłych z w s z e l k i c h n i e l e g a l n y c h w y p ł a t n a l e ż n o ś c i s ł u ż b o w y c h, czy też, że celem tych przepisów jest wskazanie jednego ze sposobów pokrycia tych jedynie roszczeń Skarbu Państwa, wynikłych z nielegalnych wypłat należności służbowych, za które funkcjonarjusze państwowi i żołnierze odpowiadają z mocy zasad prawa prywatnego.

Nie posługując się przesłankami z poza treści rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem oraz z poza treści przepisów o potrącaniu należności Skarbu Państwa z uposażenia funkcjonarjuszów państwowych i żołnierzy, a opierając się jedynie na treści pojęcia nielegalności zarządzeń i na konsekwencjach nielegalności zarządzeń z art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem, należałoby w tej kwestji odpowiedzieć, iż władze nadzorcze (naczelne) obowiązane są przypisywać do zwrotu na rzecz Skarbu Państwa w s z e l k i e n i e l e g a l n e n a d p ł a t y należności służbowych tym funkcjonarjuszom państwowym i żołnierzom, na których korzyść nielegalnych wypłat dokonano.

Tak samo należałoby traktować nadpłaty należności służbowych, uskutecznione z przyczyny błędów pisarskich, rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek w zarządzeniach — z tą jedynie różnicą, że przypisania do zwrotu owych nadpłat mogłaby dokonać zawsze już ta sama władza, która wydała błędne wzgl. omyłkowe zarządzenie.

Jeżeli jednakże przyjmiemy, że do powstania obowiązku zwrotu Skarbowi Państwa wypłaconej publiczno-prawnej należności służbowej przez funkcjonarjusza państwowego (żołnierza) nie wystarcza s a m a n i e l e g a l n o ś ć l u b o m y ł k o w o ś ć danej wypłaty, lecz że jeszcze muszą zachodzić odpowiednie warunki z dziedziny prawa prywatnego (zła wiara lub wzbogacenie się po stronie funkcjonarjusza państwowego wzgl. żołnierza), natenczas musielibyśmy powiedzieć, że władze nadzorcze (naczelne) nie posiadają prawa ani obowiązku przypisywania do zwrotu ani nielegalnych, ani omyłkowych wypłat z tytułu należności służbowych tym pracownikom państwowym, którzy podjęli i zużyli te nadpłaty w dobrej wierze, nie wzbogacając się o ich wartość. Zasady prawa prywatnego nie pozwolą również przypisać do zwrotu nielegalnie wypłaconej sumy osobie, reprezentującej urząd, który wydał nielegalne zarządzenie wypłaty, o ile tej osobie nie będzie można w związku z zarządzeniem nielegalnej wypłaty przypisać winy naruszenia obowiązków służbowych.

Nie będziemy tutaj rozstrzygali postawionej alternatywy, gdyż może ona znaleźć rozwiązanie jedynie w sferze ogólnych rozważań prawniczych, a nie w wyraźnych przepisach prawa.

Natomiast musimy z naciskiem zaznaczyć, że o ilebyśmy przyjęli, iż sama nielegalność ani też sama omyłkowość wypłat nie jest dostateczną podstawą do przypisania do zwrotu owych wypłat tym funkcjonarjuszom państwowym (żołnierzom), na których korzyść wspomnianych wypłat dokonano, podówczas okazałoby się, iż działalność władz, obowiązanych do cenzury i kontroli legalności wydatków państwowych i do żądania zwrotu Skarbowi Państwa nielegalnie wypłaconych sum, jest w dużej mierze zgóry pozbawiona skuteczności. Nielegalne i omyłkowe nadpłaty należności służbowych należą bowiem przeważnie do tej kategorji nadpłat, których zwrotu na rzecz Skarbu Państwa z mocy zasad prawa prywatnego uzyskać nie można. Prawo prywatne bowiem jest dla tego rodzaju stosunków publiczno-prawnych zbyt liberalne.

Nakoniec pozostaje nam do omówienia jedynie zagadnienie, jak należy postąpić w wypadku ujawnienia przez władzę, iż pewnemu funkcjonarjuszowi (żołnierzowi) odmówiono prawomocnem zarządzeniem, atoli nielegalnie, w szczególności niezgodnie z prawem materjalnem, wypłaty jakiejś należności służbowej w całości lub części.

Wobec braku rozstrzygnięcia tego zagadnienia w przepisach musimy i w tej sprawie

ograniczyć się jedynie do sformułowania alternatywy—a to następującej.

Mianowicie albo musimy stwierdzić, że w tego rodzaju wypadkach władza nadzorcza, nie będąc zobowiązana do uchylenia prawomocnego, chociaż nielegalnego zarządzenia, którem odmówiono funkcjonarjuszowi (żołnierzowi) wypłaty przysługującej mu legalnie należności służbowej, nie powinna go uchylać, ponieważ uchychylenie pociągnęłoby za sobą konieczność dodatkowej wypłaty należności służbowej, a więc spowodowałoby wydatek ze stanowiska interesów Skarbu Państwa zbędny, niepotrzebny, jako sprzeczny z prawomocnem zarządzeniem.

Albo też wyjdziemy z założenia, że ponad choćby uprawomocniony interes Skarbu Państwa należy postawić ogólniejszy interes publiczny, jaki tkwi w legalności administracji publicznej i wówczas będziemy musieli stwierdzić, że władza nadzorcza (naczelna) powinna uchylić na mocy art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem nielegalne zarządzenie i w następstwie zarządzić wypłatę legalnie przysługującej należności (o ile nie nastąpiło przedawnienie roszczenia o tę należność).

Na tem wyczerpaliśmy w najogólniejszych rysach przedmiot artykułu w ścisłem ograniczeniu go do treści przepisów prawa pozytywnego. W ostatecznym rezultacie wynikałoby z naszych rozważań, iż w celu niewątpliwego zapewnienia Skarbowi Państwa możliwości naprawienia szkód, powstałych z wypłat należności służbowych, dokonanych na podstawie wszelkich nielegalnych zarządzeń administracyjnych — pożądane byłoby:

1) znowelizowanie ustępu b) art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnem w duchu wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego l. rej. 4445/30 z dn. 2 III 1932 r.,

2) równoczesne uzupełnienie przepisów o zarządzaniu potrąceń z uposażeń funkcjonarjuszów państwowych i żołnierzy postanowieniem, iż na podstawie tych przepisów podlegają potrąceniu z uposażeń funkcjonarjuszów państwowych i żołnierzy na rzecz Skarbu Państwa—między innemi—wszelkie nielegalne i omyłkowe nadpłaty należności służbowych, dokonane na rzecz tychże funkcjonarjuszów (żołnierzy).

Co się nakoniec tyczy postawionej alternatywy w kwestji nielegalnej pod względem materjalno-prawnym, atoli prawomocnej odmowy wypłacenia należności z tytułu stosunku służbowego, to jednolite postępowanie urzędów w tego rodzaju sprawach mogłoby być uregulowane odpowiednią instrukcją władz naczelnych.

MATERJAŁY USTAWODAWCZE.

Uzasadnienie ogólne do projektu ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem w samorządzie terytorjalnym.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1936 r. został pismem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 lutego 1936 r. (Nr. SS. 1/2-6) wniesiony do Sejmu projekt ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem w samorządzie terytorjalnym.

Poniżej podajemy przedruk uzasadnienia ogólnego do tego projektu ustawy.

Obowiązujące obecnie ubezpieczenie emerytalne członków zarządu i pracowników związków samorządu terytorjalnego nie jest jednolite, bowiem większość pracowników samorządowych podlega ubezpieczeniu powszechnemu, reszta zaś ubezpieczeniu sprawowanemu przez związki samorządowe we własnym zakresie działania.

Zarówno jedna jak i druga forma ubezpieczenia unormowane były różnie na poszczególnych terenach Państwa. W ostatnich latach ubezpieczenie emerytalne powszechne było stopniowo ujednolicane i ewolucja ta w ostateczności doprowadziła do wydania t. zw. ustawy scaleniowej z r. 1933, ujmującej to ubezpieczenie na całym obszarze Państwa w jednolite ramy. Ubezpieczenie zaś we własnym zakresie związków samorządowych pozostaje nadal na poszczególnych terenach różne i celem niniejszego projektu jest ujednolicenie ubezpieczenia emerytalnego, sprawowanego przez związki samorządowe we własnym zakresie działania.

I. Ubezpieczenie powszechne. Ubezpieczenie pracowników umysłowych na wypadek braku pracy, niezdolności do wykonywania zawodu, na starość oraz na wypadek śmierci unormowane jest rozporządzeniem Prezydenta R. P. z 24.XI.1927 r. (z mocą obowiązującą od 1.I 1928 r.). Ubezpieczeniem tych pracowników zajmowały się cztery samodzielne terytorjalnie

zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych: w Warszawie, Lwowie, Poznaniu, Królewskiej Hucie. Od 1. I. 1934 r. ustawa z dnia 28. III 1933 r., t. zw. scaleniowa, połączyła organizacyjnie wymienione zakłady, w zakresie świadczeń, nic natomiast nie zmieniając. Przed r. 1928 jedynie pracownicy umysłowi b. zaboru rosyjskiego ogólnego ubezpieczenia emerytalnego nie posiadali.

Ubezpieczenie wypadkowe przed ustawą scaleniową wykonywane było na terenie województw centralnych, wschodnich i południowych — przez Zakład Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie, a na terenie woj. poznańskiego i pomorskiego — przez Ubezpieczalnię Krajową w Poznaniu (Wydział Ubezpieczeń od Wypadków). Przepisy prawne, na zasadzie których instytucje te wykonywały ubezpieczenia wypadkowe, były w każdym z tych zakładów różne. Dopiero 1.I.1934 r. ustawa scaleniowa ujęła to ubezpieczenie na całym obszarze Państwa w jednolite ramy.

O ile chodzi o ubezpieczenie na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci pracowników fizycznych (robotników), czyli o tak zwane ubezpieczenie emerytalne robotników, do czasu wejścia w życie ustawy scaleniowej pracownicy ci posiadali wymienione ubezpieczenie jedynie na terenie b. zaboru pruskiego w Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu, której zakres działania unormowało rozporządzenie Min. b. dzielnicy pruskiej z 10 I 1922 r. Na terenie b. zaboru austrjackiego i rosyjskiego powszechne ubezpieczenie emerytalne robotników nie istniało. Dopiero ustawa scaleniowa wprowadziła na całym terenie Państwa (poza Górnym Śląskiem) jednolite ubezpieczenie emerytalne robotników, obejmujące ubezpieczenie ryzyk inwalidztwa, starości i śmierci.

Z powyższego stanu rzeczy wynika, że pracownicy samorządowi umysłowi przed r. 1928, o ile nie byli ubezpieczeni we własnym zakresie działania związków samorządowych, tylko w b zaborze rosyjskim ogólnego ubezpieczenia emerytalnego nie posiadali, a natomiast pracownicy samorządowi fizyczni ogólne ubezpieczenie emerytalne przed rokiem 1934 posiadali jedynie w b. zaborze pruskim.

2. Ubezpieczenie we własnym zakresie związków samorz. W tym zakresie na obszarze b. zaboru pruskiego obowiązuje ustawa z 30 VII 1899 r. (Zb. u pr. str. 141) o mianowaniu i zaopatrzeniu urzędników komunalnych, częściowo zmieniona rozporządzeniem Kom. Nacz. Rady Ludowej z 31 VII 1919 r. Ustawa ta zawiera zasadę, iż z reguły zaopatrzenie emerytalne urzędników komunalnych normują miejscowe statuty, uchwalane dla siebie przez szczególne związki samorządowe. Dopiero w braku takiego statutu ustawa wprowadza obowiązek stosowania zasad, zawartych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych. Większość miast i pow. zw. sam. posiada własne statuty, obejmujące pewną część pracowników umysłowych, a niekiedy i część fizycznych, a zapewniające różnej wysokości świadczenia.

Na obszarze b. zaboru austrjackiego ustawy gminne pozostawiają radom gminnym unormowanie praw emerytalnych swych urzędników. Te same uprawnienia nadawała ustawa o reprezentacji powiatowej w stosunku do pracowników wydziałów powiatowych. Wprawdzie ta ostatnia ustawa została uchylona przez ustawę z 23 III 1933 r. o częśc. zm. ustr. samorządu teryt., uchwalone jednak na jej podstawie statuty emerytalne obowiązują nadal. W praktyce obecnie prawie wszystkie miasta i związki powiatowe mają dość różniące się od siebie lokalne statuty emerytalne, obejmujące znaczną część pracowników umysłowych i wielu pracowników fizycznych.

Obszar b. zaboru rosyjskiego do dnia 1 I 1928 r. pozbawiony był całkowicie norm ustawowych, nakładających na związki samorządowe obowiązek zabezpieczenia emerytalnego pracowników samorządowych. Wprawdzie istniały na tym terenie t. zw. kasy emerytalne, które opierały swój byt na lokalnych statutach niektórych związków samorządowych, bądź inne lokalne statuty emerytalne, stan ten jednak był wyjątkowy i nie posiadał charakteru powszechnie obowiązującego, ustawowego. Dopiero wprowadzone z dniem 1 I 1928 r. rozporządzenie Prezydenta R. P. z 24 XI 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych wprowadziło powszechny obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i na tym terenie. Wspomniane jednak rozporządzenie Prezydenta R. P. pozwalało na wyłączenie pracowników samorządowych z pod obowiązku ubezpieczenia pod warunkiem ubezpieczenia ich we własnym zakresie związków samorządowych na warunkach nie gorszych, aniżeli przysługiwałyby im z mocy tego rozporządzenia. Korzystając z wymienionej ostatnio możliwości, związki samorządowe wprowadziły u siebie statuty emerytalne dla swych pracowników, tworząc częstokroć fundusze emerytalne, obejmujące pracowników danego samorządu powiatowego, gmin wiejskich i miast niewydzielonych, względnie oddzielne fundusze dla większych miast. Mimo opracowania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w r. 1929 wzorowego statutu zaleconego związkom samorządowym wprowadzone w poszczególnych związkach statuty są dość różne. Poza tem nie wszyscy pracownicy objęci są statutami tak, iż część pracowników samorządowych została ubezpieczona na podstawie przepisów o ubezpieczeniu powszechnem, część zaś we własnym zakresie związków samorządowych.

Ogólnie charakteryzując stan ubezpieczenia emerytalnego, spełnianego przez związki samorządowe we własnym zakresie działania, trzeba stwierdzić, że istnieje w tym zakresie bardzo wielka róż-

norodność norm lokalnych, często zmieniających się zarówno co do wysokości świadczeń, jak i zakresu osobowego, a ponadto wiele lokalnych statutów zapewnia świadczenia emerytalne znacznie przekraczające zdolność finansową danych związków samorządowych, a zawierając częstokroć sprzeczne i niedoskonałe normy, przyczynia się do rozlicznych sporów administracyjnych i sądowych.

Stan liczbowy pracowników czynnych, a ubezpieczonych w wymienionych dwóch grupach, t. j. pozostających na ubezpieczeniu powszechnem i ubezpieczonych we własnym zakresie związków samorządowych, przedstawia się następująco:

3. Ogólna analiza cyfrowa. Z pośród 87.280 pracowników czynnych, zatrudnionych w dniu 1 stycznia 1935 r. w samorządzie terytorjalnym, 39.095 osób ubezpieczonych jest we własnym zakresie związków samorządowych, 48.185 zaś osób ubezpieczonych jest w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

Z pośród 39 095 osób, ubezpieczonych we własnym zakresie związków samorządowych, około 15.962 osób ubezpieczonych jest w funduszach emerytalnych, zaś 23.132 osób ubezpieczonych jest bezpośrednio z budżetów związków samorządowych.

Z wymienionych 15.963 osób, ubezpieczonych w funduszach emerytalnych, około 7.465 osób ubezpieczonych jest w funduszach emerytalnych powiatowych, około zaś 8.498 osób ubezpieczonych jest w funduszach emerytalnych miejskich (oddzielnych dla każdego miasta).

Z pośród około 14.255 osób (emerytów, wdów, sierot), pobierających w dniu 1 stycznia 1935 r. zaopatrzenie emerytalne z własnych źródeł związków samorządowych, 2.733 osób pobiera to zaopatrzenie z funduszów emerytalnych, 11.522 zaś osób pobiera to zaopatrzenie bezpośrednio z budżetów związków samorządowych.

Z wymienionych 2.733 osób, pobierających zaopatrzenie z funduszów emerytalnych, około 950 osób pobiera zaopatrzenie z funduszów emerytalnych powiatowych, około zaś 1.750 osób pobiera to zaopatrzenie z funduszów emerytalnych miejskich (oddzielnych dla każdego miasta).

4. Wysokość świadczeń emerytalnych we własnem ubezpieczeniu. Z punktu widzenia wysokości świadczeń emerytalnych stan dotychczasowy w samorządzie terytorjalnym można podzielić w przybliżeniu na dwie grupy:

Grupa I obejmuje ubezpieczenia emerytalne we własnym zakresie związków samorządowych, a więc zarówno ubezpieczenia w funduszach lokalnych, jak i ubezpieczenia bezpośrednio z budżetów związków samorządowych.

Grupa II obejmuje ubezpieczenia w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

O ile chodzi o grupę I, to różnice pomiędzy poszczególnemi statutami emerytalnemi w zakresie wysokości świadczeń emerytalnych nie są zbyt jaskrawe, a wogóle grupę tę pod względem wysokości świadczeń emerytalnych można w przybliżeniu przyrównać do wysokości świadczeń emerytalnych, należnych funkcjonarjuszom państwowym do roku 1932, różnice zasadnicze polegają na tem, że a) okres wyczekiwań dla funkcjonarjuszów państwowych jest dłuższy, wynosi on bowiem obecnie 15 lat zamiast 10 lat, jaki przeważa u pracowników samorządowych, ubezpieczonych we własnym zakresie związków samorządowych, b) składka emerytalna obciążająca uposażenie pracowników samorządowych jest naogół niewysoka, gdyż wynosi 4 do 6%, a na niektórych obszarach Państwa pracownicy wogóle składek nie płacą, gdy w służbie państwowej wynosi 8%, a poza tem c) pełny wymiar emerytury w służbie samorządowej dla znacznej liczby pracowników przypada po 30 latach służby, a nie po 35, jak w służbie państwowej.

5. Konsekwencje wejścia w życie pragmatyki. Projekt ustawy o służbie w samorządzie terytorjalnym wprowadza podział na pracowników o publiczno-prawnym i prywatno-prawnym charakterze stosunku służbowego, z czego płyną pewne konsekwencje i odnośnie praw emerytalnych.

Ustalenie już obecnie ilości pracowników dla każdej z tych grup nie jest możliwe. Posiadając jednak stan liczbowy pracowników zatrudnionych w dniu 1 stycznia 1935 r. z podziałem na pracowników zatrudnionych w administracji samorządowej oraz zatrudnionych w zakładach i przedsiębiorstwach samorządowych i przyjmując, iż pracownicy zatrudnieni w administracji w znacznej liczbie (z pewnym wyjątkiem dla dużych miast) staną się pracownikami o publiczno-prawnym charakterze stosunku służbowego, pracownicy zaś zatrudnieni w zakładach i przedsiębiorstwach samorządowych pozostaną prawie powszechnie w prywatno-prawnym charakterze stosunku służbowego — możemy dojść do przybliżonych cyfr poszczególnych grup pracowniczych z punktu widzenia charakteru stosunku służbowego, a mianowicie: z ogólnej liczby około 52.000 pracowników zatrudnionych w administracji oraz około 34.000 pracowników zatrudnionych w zakładach i przedsiębiorstwach najwyżej 25.000 pracowników posiadać będzie publiczno-prawny charakter stosunku służbowego. Wobec powyższego cały element urzędniczy, jakim ma zająć się projekt ustawy emerytalnej po wprowadzeniu w życie projektu o służbie w samorządzie terytorjalnym można podzielić pod względem rodzaju ubezpieczenia w sposób następujący:

I. Pracownicy czynni w dniu wejścia w życie projektu ustawy emerytalnej	1) o charakterze publiczno-prawnym byliby:	A) Ubezpieczeni we własnym zakresie związków samorządowych	a) ubezpieczeni w funduszach powiatowych
			b) ubezpieczeni w funduszach miejskich i z budżetu
		B) Ubezpieczeni w Z. U. S.	
	2) o charakterze prywatno-prawnym byliby:	A) Ubezpieczeni we własnym zakresie związków samorządowych	a) ubezpieczeni w funduszach powiatowych
			b) ubezpieczeni w funduszach miejskich i bezpośrednio z budżetów
		B) Ubezpieczeni w Z. U. S.	
II. Pracownicy przyjęci po wejściu w życie projektu	1) Pracownicy o charakterze publiczno-prawnym		
	2) Pracownicy o charakterze prywatno-prawnym		
III. Osoby pobierające zaopatrzenie w dniu wejścia w życie projektu	1) Osoby pobierające zaopatrzenie z własnych źródeł związków samorządowych	A) Osoby pobierające zaopatrzenie z funduszów powiatowych	
		B) Osoby pobierające zaopatrzenie z funduszów miejskich i bezpośrednio z budżetów	
	2) Osoby pobierające zaopatrzenie w Z. U. S.		

Z przedstawionego powyżej stanu dotychczasowego wysuwają się następujące zagadnienia:

I. Zagadnienie potrzeby uporządkowania w drodze ustawodawczej sprawy zaopatrzenia emerytalnego w samorządzie terytorjalnym.

II. Problem zgrupowania pracowników pod względem wysokości świadczeń emerytalnych.

III. Wysokość świadczeń emerytalnych przypadających każdej z grup.

IV. Organizacja ubezpieczenia dla każdej grupy.

6. **Pilność reformy.** Potrzebę jednolitego unormowania zagadnienia emerytalnego w samorządzie terytorjalnym uzasadnia w sposób dostateczny przedstawiony wyżej stan dotychczasowy. Przyznawanie różnych praw emerytalnych takim samym rodzajom pracowników w zależności jedynie od tego, czy dany pracownik pracuje w tym czy innym związku samorządowym na tym lub innym terenie nie może znaleźć żadnego uzasadnienia. Nadto powyższy brak jednolitości uniemożliwia cyrkulację pracowników pomiędzy samorządem terytorjalnym a prywatnemi przedsiębiorstwami. Utrudnienie cyrkulacji powoduje straty zarówno dla związków samorządowych, jak i dla pracowników, a to z powodu konieczności przedwczesnego przenoszenia na emeryturę, niemożności osiągnięcia przez pracownika posunięć w służbie czynnej i t. p. Wreszcie potrzeba jednolitego unormowania zaopatrzenia emerytalnego jest konsekwencją jednolitych przepisów pragmatycznych, dyscyplinarnych i uposażeniowych, których potrzeba uzasadniona jest w odnośnych projektach ustaw. Nie do pomyślenia byłaby sytuacja, w której obowiązywać miałyby jednolite przepisy o prawach i obowiązkach pracowników w samorządzie terytorjalnym, o ich odpowiedzialności służbowej oraz o uposażeniu, a jednocześnie ich prawa emerytalne byłyby określone w sposób chaotyczny i często zupełnie przypadkowy.

Bezpośrednio moment oszczędnościowy nie odgrywa tu decydującej roli w chwili obecnej, gdyż dotychczasowe wydatki emerytalne związków samorządowych wynoszą 25 miljonów zł. na 900 miljonów zł. wydatków (wraz z przedsiębiorstwami), w tem miasto Warszawa wydaje na świadczenia emerytalne 15 miljonów; projekt przez rewizję obecnych emerytur osiągnie oszczędności nie przekraczające zapewne 10% ogólnej kwoty, t. j. $2^1/_2$ miljona zł.

Bardziej istotny jest tu wzgląd na przyszłe obciążenia emerytalne, które przy dzisiejszym stanie prawnym rosłyby bardzo szybko, zwłaszcza, że młody samorząd ma jeszcze bardzo daleko do stanu nasycenia emerytami swej administracji i w przyszłości budżety przedewszystkiem dużych miast oraz często np. małych gmin wiejskich byłyby karykaturalnie przeciążone świadczeniami emerytalnemi.

(C. d. n.).

Orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Spisek (art. 97 § 1 k. k.).

Sam fakt należenia kogokolwiek do partji komunistycznej, nawet w charakterze konfidenta, wystarcza do uznania spisku w rozumieniu art. 97 § 1 k. k. (29 VIII 35 Nr. 1 K. 511/35).

Istota przestępstwa z art. 143 k. k.

1. Do zastosowania art. 143 k. k. nie jest konieczne, aby sprawca zarzut zmyślił lub działał złośliwie, wystarcza przewidywanie, że zarzut jest nieprawdziwy i godzenie się na to; konieczne jest jednakże, aby oskarżenie skierowano do takiego organu władzy lub urzędu, który na podstawie tego oskarżenia jest powołany do ścigania.

2. Fałszywe oskarżenie, uczynione wobec władzy, która nie ma prawa ścigania w danym zakresie, powoduje, iż przestępstwo będzie dokonane dopiero z chwilą potwierdzenia zarzutu przed władzą właściwą.

3. Sama możność odstąpienia sprawy prokuraturze nie ma nic wspólnego z powołaniem do ścigania, uprawnienie zaś do ścigania pewnej tylko kategorji czynów nie wystarcza do zastosowania art. 143 k. k., jeżeli czyn zarzucony do tej kategorji nie należy.

4. Prawo żądania wdrożenia postępowania dyscyplinarnego a także prawa zawieszenia w czynnościach są przejawem uprawnienia do ścigania, przez które rozumieć należy nietylko samo wdrożenie postępowania, lecz także złożenie wniosków o wdrożenie go, a także czynności zabezpieczające (14 X 35 Nr. 2 K. 1081/35).

Zniewaga w obronie swego prawa (art. 255 k. k.).

1. Oświadczenia, naruszające cześć innej osoby, mogą być również złożone w obronie swego prawa. Tracą one cechę bezprawności, gdy przedmiotowo zdolne są służyć tej obronie i gdy podmiotowo są podyktowane wolą sprawcy wystąpienia jedynie i wyłącznie w obronie swego prawa. W tym wypadku musi być wyłączony animus iniurandi.

2. Zamiar zniesławienia może istnieć nawet w wypadku, gdy sprawca formalnie działa w akcji obronnej. Uwidacznia się on bądź z formy oświadczenia, bądź z jego treści, o ile jest oparta na faktach świadomie zmyślonych, lub gdy wychodzi oczywiście poza ramy konieczności wskazanej celem obrony prawa (28 X 35 Nr. 1 K. 686/35).

Zgromadzenie pod gołem niebem (art. 7, 9 i 10 ustawy o zgromadzeniach z 11 III 1932, Dz. U. poz. 450).

Z treści art. 7, 9 i 10 ustawy o zgromadzeniach wynika, że zgromadzenie pod gołem niebem może się odbyć dopiero po zezwoleniu władzy, nie wystarcza natomiast nieotrzymanie zakazu odbycia zgromadzenia na piśmie (14 X 35 Nr. 2 K. 1118/35). *St. Czerwiński.*

Orzecznictwo Najw. Trybunału Administracyjnego.

Charakter służby w b. Wojskowej Straży Kolejowej.

Służba w b. Wojskowej Straży Kolejowej (instr. tymcz. dla Straży Kolejowej—Monitor Polski Nr. 59/1929 i Dz. Rozk. Wojsk. Nr. 1542/1919 str. 1131) nie jest faktyczną służbą czynną w rozumieniu ust. 1 art. 88 rozporządzenia Prezydenta R. P. o Policji Państwowej z 6 III 1928, Dz. U poz. 257, podlegającą uwzględnieniu przy odliczaniu określonego w tym przepisie pięciolecia.

Skargę Jana K. na orzeczenie Komendy Głównej P. P. z 21 III 1932 r., dotyczące emerytury, N. T. A. oddalił, jako nieuzasadnioną.

Motywy: Janowi K., b. przodownikowi P. P., w związku z darowaniem mu przez Pana Prezydenta R. P. reskryptem z 25 XI 1928 r. skutków kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby w Policji przyznane zostało zaskarżonem do N. T. A orzeczeniem Komendy Głównej P. P. z 23 II 1932 r. zaopatrzenie emerytalne za 10 lat wysługi emerytalnej, począwszy od 1 XII 1928 r. przy zaliczeniu: 1) służby w b. Wojskowej Straży Kolejowej od 22 I 1919 r. do 31 I 1920 r. (1 r. 9 dni — słusznie: 1 rok 10 dni), 2) służby w Policji Państwowej od 1 II 1920 r. do 22 III 1928 r. (8 l. 1 m. 22 dni), oraz 3) doliczeniu z art. 88 rozporządzenia o P. P. — 1 r. 17 dni, czyli łącznie 10 l. 2 m. 18/19 dni, okrągło 10 lat.

Skarżący domaga się zaliczenia służby odbytej w b. Wojsk. Straży Kolejowej w wymiarze podwójnym oraz uprzywilejowanego zaliczenia służby w P. P. z mocy art. 88 rozp. Prezydenta R. P. z 6 III 1928 Dz. U. poz. 257.

W tym ostatnim względzie Trybunał stwierdza przedewszystkiem na podstawie znajdującej się w aktach tabeli pensyjnej, iż za podstawę doliczenia okresu 1 r. 17 dni przyjęto służbę w P. P. po potrąceniu 5 lat faktycznej służby czynnej w P. P., licząc od dnia przyjęcia skarżącego do służby w P. P, t. j. od 1.II.1920 r., przyczem należy zauważyć, iż służba w b. Wojsk. Straży Kolejowej, jako wchodzącej w skład siły zbrojnej Państwa (zob. § 6 instr. tymcz. dla Straży Kolejowej — Monitor Polski Nr. 59/1919 i Dz. Rozk. Wojsk. Nr. 1542/1919 str. 1131), nie może być uważana za służbę policyjną w rozumieniu cyt. art. 88 i wobec tego nie podlega uwzględnieniu przy odliczeniu wspomnianego pięciolecia.

O ile zaś skarżący domaga się zaliczenia służby w b. Wojsk. Straży Kol., jako „formacji wojskowej", na zasadzie art. 15 ustawy emerytalnej z 11.XII.1923 w wymiarze podwójnym, to roszczenie to jest również nieuzasadnione, gdyż w myśl ust. 2 art. 92 powołanej ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującem do 1.IV.1931 (ze względu na datę przeniesienia w stan spoczynku od 1 grudnia 1928 r.) art. 15 tej ustawy nie ma wogóle zastosowania do skarżącego, jako do funkcjonarjusza państwowego, który przeszedł w stan spoczynku ze służby cywilnej.

Z tych zasad N. T. A. skargę, jako nieuzasadnioną, oddalił.

(Wyrok z 20 I 1936 r. l. rej. 7323/32).

W. Borkowski, sędzia N. T. A.

KRONIKA.

ADMINISTRACJA.

Stosunek przedstawicieli administracji ogólnej do oddziałów asystencyjnych Policji Państwowej. W sprawie tej Mnstwo Spr. Wewn. okólnikiem Nr. 26 z 15 IV b. r. zarządziło co następuje:

1. Przestawiciele władz admin. ogólnej mogą znosić się tylko z samodzielnie działającymi dowódcami policyjnych oddziałów asystencyjnych.

2. Przedstawiciele ci po zorjentowaniu dowódców oddziałów w sytuacji ogólnej, określają dokładnie zadania i wydają formalne pisemne polecenia wykonania tego zadania

W wypadkach, w których sytuacja wyklucza wydanie natychmiast polecenia na piśmie, ustne polecenie winno być potwierdzone w swoim czasie ne piśmie.

3. Zadanie, w rozumieniu ustępu poprzedniego, obejmuje zakreślenie celu, jaki jest do osiągnięcia oraz metod działania w zależności od posiadanych sił i środków.

4. Właściwy komendant policji winien mieć daną możność wypowiedzenia swojej fachowej opinji o zamierzonem przedsięwzięciu.

5. Dowódcy oddziałów policyjnych są odpowiedzialni za sposób technicznego wykonania zadania i za obraną taktykę.

6. Ze wszystkiemi żądaniami w sprawie nowych lub dodatkowych zadań, jakieby wyłoniły się w trakcie wykonywania akcji, przedstawiciele władz administracji ogólnej zwracają się bezpośrednio do dowódcy całości sił policyjnych na danym odcinku.

7. Dowódcom jednostek, wchodzącym w skład całości sił policyjnych, działającym jednak chwilowo bez łączności taktycznej oraz pojedyńczym policjantom z oddziałów asystencyjnych, będącym w akcji, wspomniani przedstawiciele wydawać mogą polecenia tylko wyjątkowo i to w nagłych i rzeczywiście ważnych sprawach, biorąc na siebie całkowitą odpowiedzialność za skutki, jakie powstać mogą wskutek zmiany rozkazów właściwych dowódców.

W tym przypadku policjanci zobowiązani są przedstawić przedstawicielom władz administracji ogólnej rozkazy, jakie otrzymali od swych dowódców, a przedstawiciele władz administracji ogólnej, decydując się mimo to na zmianę tych rozkazów, powinni swe zarządzenia potwierdzić w każdym razie pisemnie, np. przez wpisanie choćby krótkiej dyspozycji do notatnika służbowego.

8. Wreszcie przedstawiciele władz administracji ogólnej winni wyznaczać zadania do bezpośredniego wykonania przez poszczególnych dowódców jednostek — proporcjonalnie do ważności przedsięwzięcia i objętego akcją terenu.

Prace w wojewódzkich oddziałach budżetowo-gospodarczych. Okólnikiem Nr. 23 z dnia 15 IV 36. Min. Spr. Wewn. zabroniło oddziałom budżetowo-gospodarczym urzędów wojew. wszystkich czynności rachunkowych lub kasowych nieprzewidzianych w okólniku Nr. 42 z dnia 18 IV 1933 r. o szczegółowym podziale czynności tych oddziałów (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 6 poz. 94).

Urzędnicy oddziałów budżetowo-gospodarczych nie mogą wykonywać w biurze prac rachunkowych lub kasowych społecznych bądź samorządowych; łączenie bowiem tych czynności z czynnościami urzędowemi powoduje obarczenie pracą oraz gromadzenie w oddziałach OB funduszów niepaństwowych.

Zniesienie gospodarki ryczałtowej w administracji cywilnej. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na podstawie okólnika Ministerstwa Skarbu z dn. 5 marca r. b. Nr. D. III. 2798/1/36 pismem okólnem z dn. 7 IV b. r. Nr. GB. 3/21-25 zawiadomiło władze podległe, że zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 23 listopada 1935 r. — uchyla się z dniem 1 kwietnia 1936 r. gospodarkę ryczałtową w administracji państwowej w obrębie kredytów na środki lokomocji, pomieszczenie, wydatki biurowe oraz remont i konserwację nieruchomości. Równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy tymczasowe o gospodarce ryczałtowej.

Wypłata dodatkowych wynagrodzeń. W sprawie tej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnem z 16 IV br. Nr. GB 13/76/30 podało do wiadomości i stosowania pisma okólne Ministerstwa Skarbu z 31 marca r. b. Nr. D. III. 2563/1/36 i z dnia 8 kwietnia r. b. Nr. D. III. 5646/4/36.

W myśl cyt. pisma z dn. 31 III br. przedsiębiorstwa, instytucje i fundusze wskazane w uchwale Rady Ministrów z 19 grudnia 1935 r. o zasadach dodatkowych wynagrodzeń, pobieranych przez urzędników państwowych, winny wpłacać sumy należne z tytułu dodatkowych wynagrodzeń urzędników państwowych na specjalny rachunek sum obrotowych w Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu pod nazwą „wynagrodzenia urzędników z tytułu czynności zleconych" (konto P. K. O. Nr. 30.400 lub Bank Polski r/k żyrowy), zaznaczając, że wpłata dokonana jest na rachunek „wynagrodzenia urzędników z tytułu czynności zleconych" oraz wymieniając imię i nazwisko urzędnika oraz władzy, z ramienia której urzędnik pełni czynności zlecone.

Rachunek „wynagrodzenia urzędników z tytułu czynności zleconych" będzie podzielony na subkonta odpowiednio do ilości władz sprawujących resortowy zarząd lub reprezentowanych w przedsiębiorstwach, instytucjach i funduszach. Władze naczelne będą dysponowały sumami, znajdującemi się na ich subkontach.

Sposób zużycia pozostałości na rachunku „wynagrodzenia urzędników za czynności zlecone" ustali osobny regulamin.

Powołane zaś pismo okólne Min. Skarbu

z 8 IV b. r. ustala tryb postępowania przy dokonywaniu wypłat dodatkowych wynagrodzeń:

1. Należności z tytułu dodatkowych wynagrodzeń urzędników państwowych za czynności służbowe zlecone wpłacają przedsiębiorstwa, instytucje i fundusze zasadniczo na rachunek Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu, z wyjątkiem jednak sum potrzebnych na wypłatę wynagrodzeń dla urzędników zatrudnionych we władzach (urzędach) II-ej i ewentualnie I ej instancji, które to sumy będą wpłacały wspomniane instytucje bezpośrednio na rachunek właściwej izby skarbowej, w siedzibie lub w okręgu której znajduje się władza (urząd) asygnująca danemu urzędnikowi uposażenie służbowe. Wpłaty te izby skarbowe będą zarachowywały na osobny rachunek w sumach obrotowych, z podziałem na subkonta, odpowiadające poszczególnym władzom asygnującym. Władze centralne ustalą i podadzą do wiadomości odnośnych przedsiębiorstw (instytucyj, funduszów), jakie sumy mają być wpłacane na rachunek Centralnej Księgowości Min. Skarbu, a jakie na rachunki izb skarbowych, zaznaczając jednocześnie, że wpłaty mają być dokonywane bądź na konto Centralnej Księgowości wzgl. izby skarbowej w P. K. O. (przyczem podać należy Nr. konta), bądź na ich r-k żyrowy w Banku Polskim.

2. Wszelkie dodatkowe wynagrodzenia urzędników państwowych za czynności służbowe zlecone mają być zapisywane do kart uposażeń oraz wykazywane w listach płatniczych, a to celem należytego obliczenia podatku dochodowego i specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych.

3. Wypłatę dodatkowych wynagrodzeń zarządza w każdym przypadku ta władza (urząd), która asygnuje danemu urzędnikowi uposażenie, przesyłając odnośne dyspozycje wypłaty (czeki względnie asygnaty) do właściwego organu skarbowego, w którym władza ta posiada rachunki kredytów budżetowych, a więc władze centralne—do Centr. Księgowości Min. Skarbu, władze podległe zaś — do miejscowej izby skarbowej względnie do miejscowej kasy urzędu skarbowego, o ile władza asygnująca znajduje się poza siedzibą izby skarbowej.

4. Wydatki dokonywane z sum obrotowych z tytułu dodatkowych wynagrodzeń będą księgowały władze asygnujące w księdze kredytów i wydatków budżetowych na osobnem koncie, zatytułowanem „sumy obrotowe — wynagrodzenia urzędników z tytułu czynności zleconych", a nadto wykazywały powyższe wydatki w miesięcznych wyciągach. O wpłatach, dokonanych na wspomniany rachunek w sumach obrotowych, będą Centralna Księgowość Min. Skarbu oraz każda izba skarbowa zawiadamiały niezwłocznie odnośne władze asygnujące.

5. Zainteresowane władze dopilnują, aby wpłaty przedsiębiorstw (instytucyj, funduszów) z tytułu dodatkowych wynagrodzeń były dokonywane najpóźniej do dnia 15-go każdego miesiąca — tak, aby wynagrodzenia te mogły być wypłacane w terminie płatności uposażeń służbowych i objęte wspólną listą płatniczą, dotyczącą uposażeń, co ułatwi manipulację wypłat.

Zwolnienie zapomóg od specjalnego podatku. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnem z 14 IV b. r. Nr. GB. 17/12 podało do wiadomości i stosowania pismo Ministerstwa Skarbu z 8 kwietnia r b. Nr. D. V. 20812/2/36, które zezwala, by od zapomóg wypłacanych, począwszy od dnia 10 kwietnia b. r, nie potrącać specjalnego podatku od wynagrodzeń pod warunkiem:

1) że zapomogi te nie będą nosiły charakteru częstotliwego, t. j. by nie były wypłacane jednej osobie więcej niż trzy razy do roku,

2) że nie będą wynosiły jednorazowo dla osób, pobierających wynagrodzenie miesięczne do 200 zł.—100 zł. i ponad 200 zł. do 500 zł.—200 zł

W wypadkach, gdy udzielona zapomoga bezzwrotna nie będzie odpowiadać powyższym warunkom, podatek specjalny winien być pobrany na zasadach ogólnych.

Niedobrane z tego tytułu kwoty podatku specjalnego Ministerstwo Skarbu umarza.

Ulga powyższa nie ma zastosowania do państwowego podatku dochodowego, pobieranego na zasadach działu II ustawy.

Przyjmowanie obligacyj Pożyczki Inwestycyjnej na kaucje i wadja. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem okólnem z 30 III b. r. Nr. GB. podało do wiadomości i stosowania pismo Ministerstwa Skarbu z 18 marca r. b. Nr. D. II. 6203/1/36 w sprawie przyjmowania obligacyj 3% Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej na kaucje i wadja. Według tego pisma obligacje 3% Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej mają wszelkie prawa papierów pupilarnych i — między innemi — mogą być używane do składania na kaucje cywilne i wojskowe.

Obligacje wymienionej pożyczki mogą być bez żadnych ograniczeń przyjmowane przez władze i urzędy państwowe jako wadja przy przetargach oraz jako kaucje na zabezpieczenie wszelkiego rodzaju umów lub zaliczek, wypłacanych na dostawy i roboty rządowe, jak również na zabezpieczenie udzielanych przez Skarb Państwa kredytów akcyzowych, celnych i transportowych Wartość depozytową (kaucyjną i wadjalną) rzeczonych obligacyj ustala się na złotych 65 za 100 złotych wartości imiennej.

Zawiadamianie o wydanych koncesjach na przedsiębiorstwa sprzedaży i wynajmu filmów. W myśl art. 2 ust. 1 ustawy o filmach i ich wyświetlaniu (Dz. U. z r. 1934 poz. 323) na prowadzenie przedsiębiorstwa sprzedaży i wynajmu filmów wymagane jest uprzednie uzyskanie koncesji wojewódzkiej władzy przemysłowej.

Ze względu na przepis art. 16 ust. 1 cytowanej ustawy Ministerstwu Spraw Wewnętrznych niezbędne jest posiadanie ewidencji wspomnianych biur.

Mając powyższe na uwadze, Mnstwo okólnikiem Nr. 22 z 7 IV 1936 r. poleciło, aby o każdym wypadku udzielenia wspomnianej koncesji lub jej odebrania zawiadamiać Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, przesyłając mu odpis odnośnego dokumentu.

Statystyka filmów polskich i zagranicznych zgłoszonych do cenzury i ocenzurowanych w r. 1935. Minstwo Spr. Wewn. opracowało za 1935 r. dane statystyczne, — które zamieszcza się poniżej — dotyczące filmów polskich i zagranicznych zgłoszonych do cenzury i ocenzurowanych.

DANE STATYSTYCZNE ODNOSZĄCE SIĘ DO FILMÓW POLSKICH ZA 1935 ROK

KWALIFIKACJA FILMU		Filmy ocenzurowane: Filmy zgłoszone do cenzury		Filmy ocenzurowane: Z filmów zgłoszonych do cenzury: Dozwolone do wyświetl. publicznego		W filmach dopuszczonych do wyświetl. publ. dokonano usunięć scen		Zabronione do wyświetl. publicznego		Filmy ocenzurowane i dozwolone do wyświetl. publicznego z podziałem na dozwolone i niedozwolone dla młodzieży: dozwolone dla młodzieży		niedozwolone dla młodzieży		Filmy ocenzurowane i dozwolone do wyświetl. publicznego z podziałem na dźwiękowe i nieme: nieme		dźwiękowe		Ilość wydanych kopij do filmów ocenzurowanych i dozwolonych do wyświetl. publicznego.	
		ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.
Filmy pełnoprogramowe	Bez oceny	4	9530	4	9337	1	193			4	9337					4	9337		
	z oceną artystyczny . .	8	20119	8	20119					8	20119					8	20119		
	z oceną kształcący . . .	3	6270	3	6270					3	6270			1	1120	2	5150		
	Razem filmów pełnoprogramowych .	**15**	**35919**	**15**	**35726**	**1**	**193**			**15**	**35726**			**1**	**1120**	**14**	**34606**		
Filmy małe dodatki	Bez oceny	7	1434	7	1434					5	1099	2	335	1	120	6	1314		
	z oceną artystyczny . .																		
	z oceną kształcący . . .	11	8396	11	8396					11	8396					11	8396		
	Razem	18	9830	18	9830					16	9495	2	335	1	120	17	9710		
Filmy małe nieme, oznaczone stampilą „krótkometrażowy"	Bez oceny	2	409	2	409					2	409			1	205	1	204		
	z oceną artystyczny . .																		
	z oceną kształcący . . .																		
	propagandowe																		
	Razem	2	409	2	409					2	409			1	205	1	204		
Filmy małe dźwiękowe, oznaczone stampilą „krótkometrażowy"	Bez oceny	5	1084	5	1084					3	652	2	432			5	1084		
	z oceną artystyczny . .	19	4645	19	4645					18	4388	1	257			19	4645		
	z oceną kształcący . . .	50	11742	50	11742					50	11742					50	11742		
	propagandowe	4	895	4	890	1	5			4	890					4	890		
	Razem	78	18366	78	18361	1	5			75	17672	3	689			78	18361		
	Razem filmów małych	98	28605	98	28600	1	5			93	27576	5	1024	2	325	96	28275		
OGÓŁEM . . .		113	64524	113	64326	1	198			108	63302	5	1024	3	1445	110	62881	590	552303*)

*) W tej ilości: kopij do filmów niemych filmów 1 metrów 1120.

DANE STATYSTYCZNE ODNOSZĄCE SIĘ DO FILMÓW ZAGRANICZNYCH ZA 1935 ROK.

NAZWA KRAJU POCHODZENIA FILMU	Filmy przywiezione z zagranicy		Filmy ocenzurowane: Filmy zgłoszone do cenzury		Filmy ocenzurowane z filmów zgłoszonych do cenzury: dozwolone do wyświetlenia publicznego		W filmach dopuszcz do wyświetlenia publ. dokonano usunięć scen		Zabroniono do wyświetl. publicznego		Filmy pełnoprogramowe od 1500 metrów: bez oceny		z oceną artystyczną		z oceną kształcący		Filmy małe do 1500 metrów: bez oceny		z oceną artystyczny		z oceną kształcący	
	ilość film	ilość metr.	ilość film	ilość metr	ilość film	ilość metr	w ilości filmów	ilość metr.	ilość film	ilość metr.	ilość film	ilość metr.	ilość film	ilość metr	ilość film	ilość metr.	ilość film	ilość metr.	ilość film	ilość metr.	ilość film	ilość metr.
Ameryka	595	508348	441	432713	428	411030	17	701	13	20982	109	236470	28	68910	8	19052	262	80654	6	1501	15	4443
Anglja	12	29676	12	29580	12	29542	3	38	—	—	8	19162	4	10380	—	—	—	—	—	—	—	—
Austrja	29	70882	29	69361	29	69319	2	42	—	—	23	54763	5	13856	—	—	1	700	—	—	—	—
Czechosłowacja	7	12240	5	9640	5	9640	—	—	—	—	4	9540	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Danja	1	2120	1	2120	1	2120	—	—	—	—	1	2120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Francja	14	34324	14	31464	13	30222	1	9	1	1233	9	21589	1	2522	2	5025	1	1086	—	—	—	—
Niemcy	38	80168	28	65663	28	65663	—	—	—	—	19	48902	6	15841	—	—	—	—	—	—	—	—
Szwajcarja	4	7657	4	7657	4	7657	—	—	—	—	2	4620	1	2487	—	—	—	—	—	—	1	550
Sowiety	9	18290	9	18018	8	15284	2	134	1	2600	3	7236	3	6396	—	—	2	1652	—	—	—	—
Włochy	1	2300	1	2283	1	2283	—	—	—	—	1	2283	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Węgry	1	2300	1	2300	1	2300	—	—	—	—	—	—	1	2300	—	—	—	—	—	—	—	—
Palestyna	2	2475	2	2475	2	2475	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2035	1	440	—	—	-	—
Prod. składana	54	22829	54	22498	54	22479	1	19	—	—	1	2342	2	5558	—	—	51	14579	—	—	—	—
Kopje wykonane w kraju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ogółem	767	793609[1]	601	695772	586	670014	26	943	15	24815	180	409027	51	128250	11	26112	318	99111	6	1501	16	4993

NAZWA KRAJU POCHODZENIA FILMU	reklamowe		Filmy ocenzurowane i dozwolone do wyświetlania publicznego z podziałem na dozwolone i niedozwolone dla młodzieży: dozwolone dla młodzieży		niedozwolone dla młodzieży		Filmy ocenzurowane i dozwolone do wyświetlania publicznego z podziałem na dźwiękowe i nieme: nieme		dźwiękowe		Filmy o długości od 1500 metrów ocenzurowane i dozwolone do wyświetl. publicznego z podziałem na dźwiękowe i nieme: nieme		dźwiękowe		Filmy o długości poniżej 1500 metr. ocenzurowane i dozwolone do wyświetl. publicznego z podziałem na dźwiękowe i nieme: nieme		dźwiękowe		Ilość wydanych kopij dalszych do filmów dźwiękowych, ocenzurowanych i dozwolonych do wyświetl. publicznego	
	ilość film.	ilość metr	ilość film.	ilość metr.	ilość film	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.	ilość film.	ilość metr.
Ameryka	—	—	330	233982	98	177048	—	—	428	411030	—	—	142	318125	—	—	286	92905	154	72844
Anglja	—	—	6	14204	6	15338	—	—	12	29542	—	—	12	29542	—	—	—	—	—	—
Austrja	—	—	19	46320	10	22999	—	—	29	69319	—	—	28	68619		—	1	700	—	—
Czechosłowacja	1	100	4	7380	1	2260	—	—	5	9640	—	—	4	9540	—	—	1	100	—	—
Danja	—	—	1	2120	—	—	—	—	1	2120	—	—	1	2120	—	—	—	—	—	—
Francja	—	—	3	6111	10	24111	—	—	13	30222	—	—	12	29136	—	—	1	1086	—	—
Niemcy	3	920	18	39632	10	26031	2	2950	26	62713	1	2200	24	62543	1	750	2	170	4	160
Szwajcarja	—	—	4	7657	—	—	1	550	3	7107	—	—	3	7107	1	550	—	—	—	—
Sowiety	—	—	5	7892	3	7392	—	—	8	15284	—	—	6	13632	—	—	2	1652	—	—
Włochy	—	—	1	2283	—	—	—	—	1	2283	—	—	1	2283	—	—		—	—	—
Węgry	—	—	1	2300	—	—	—	—	1	2300	—	—	1	2300	—	—	—	—	—	—
Palestyna	—	—	2	2475	—	—	1	440	1	2035	—	—	1	2035	1	440	—	—	—	—
Prod. składana	—	—	53	20137	1	2342	—	—	54	22479	—	—	3	7900	—	—	51	14579		—
Kopje wykonane w kraju	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1803	2157269
Ogółem	4	1020	447	392493	139	277521	4	3940	582	666074	1	2200	238	554882	3	1740	344	111192	1961	2230273

[1]) W powyższych ilościach mieści się: pierwszych kopij filmów 607 metrów 722113,
dalszych kopij filmów 160 metrów 71496, razem filmów 767 metrów 793609

W tej ilości filmów niemych filmów 4 metrów 4855.

SAMORZĄD.

Rozrachuki między gminami a b. obszarami dworskiemi, stanowiącemi własność państwową (Dyr. Lasów Państwowych). Skarb Państwa (Lasy Państwowe) przystępuje za pośrednictwem podległych organów do akcji rozrachunkowej z gminami zbiorowemi, która w myśl art. 92 ust. 4 ma doprowadzić do uregulowania publiczno-prawnych oraz majątkowych praw i obowiązków między Skarbem Państwa (Dyrekcją Lasów Państwowych), jako właścicielem zniesionych obszarów dworskich, a gminami.

Pragnąc przeprowadzić rozrachunki w drodze bezpośredniego porozumienia z poszczególnemi gminami zbiorowemi, organa administracji lasów państwowych w następujący sposób podchodzą do oceny obowiązków (wydatki i ciężary) b. obszarów dworskich, które przeszły na gminę zbiorową:

1) Koszty utrzymania szkół powszechnych.

2) Koszty utrzymania wójtostw.

3) Koszty utrzymania urzędów stanu cywilnego.

Za podstawę do rozrachunków z tytułu udziału b. obszarów dworskich w powyższych kosztach przyjmuje się przeciętną wysokość kosztów faktycznie ponoszonych w ostatnich trzech latach.

W przypadku, gdy koszty utrzymania wójtostw, lub urzędu stanu cywilnego nie były faktycznie ponoszone z tego powodu, że funkcje te pełnił urzędnik administracji lasów państwowych bez specjalnego wynagrodzenia, lub że niektóre wójtostwa i urzędy stanu cywilnego nie pobierały od b. obszarów dworskich wyżej wspomnianych należności, wysokość tych kosztów będzie ustalona stosownie do kosztów, ponoszonych przez inne b. obszary dworskie, znajdujące się w podobnych warunkach, (np. pod względem liczby mieszkańców).

4) Koszty utrzymania ubogich.

Za podstawę do rozrachunków z tytułu kosztów utrzymania ubogich przyjmuje się stan ilościowy ubogich w dniu zawarcia układu oraz wysokość wsparcia, pobieranego w tymże czasie przez poszczególnych ubogich.

Wysokość pobieranego wsparcia w naturze, np. wartość mieszkania, opału i t. p., przelicza się na gotówkę według cen miejscowych, a ostateczna w ten sposób utrzymana suma plus wsparcie w gotówce stanowi podstawę do rozliczenia.

Jako normę kapitalizacji wydatków z powyższego tytułu dla ubogich w wieku ponad 50 lat przyjmuje się mnożnik 5, a przy ubogich poniżej 50 lat mnożnik 10.

Oprócz tego na pokrycie kosztów leczenia ubogich przyznaje się gminom dla każdego z ubogich kwotę, obliczoną jako przeciętną wysokość faktycznie ponoszonych na ten cel wydatków, oraz na pokrycie kosztów pogrzebowych ubogich po 50 zł. dla każdego z ubogich w wieku ponad 50 lat.

Za podstawę do rozrachunków z tytułu opieki społecznej (kosztów leczenia, lekarstw i t. p.) dla niezamożnych mieszkańców b. obszarów dworskich, lecz nieuznanych za ubogogminnych, przyjmuje się sumy wypłacane przez Dyrekcję na takie cele w roku 1934/35 względnie, o ile to będzie korzystniejsze, przeciętne koszty z ostatnich 3 lat przy stosowaniu kapitalizacji 10 krotnej.

Administracja b. obszarów dworskich może przejąć obowiązek utrzymania ubogich, utrzymywanych przez nią po dzień 1 kwietnia 1935 r., nadal aż do ich śmierci na warunkach, na jakich byli utrzymywani dotychczas przez obszary dworskie.

5) Koszty administracyjne.

Za podstawę do rozrachunków z tytułu kosztów administracyjnych służyć będzie przeciętna wydatków ponoszonych faktycznie przez b. obszary dworskie za ostatnie trzy lata. Chodzi tu mianowicie o:

a) wynagrodzenie zastępcy przełożonego obszaru dworskiego,

b) materjały piśmienne i portorja,

c) prenumerata dzienników urzędowych,

d) koszty poboru rekruta, szczepienia ospy, utrzymania i podróży radcy sierot oraz koszty przeglądu koni.

6) Utrzymanie dróg publicznych (gminnych).

R o z l i c z e n i e z t e g o t y t u ł u n a s t ą p i w c z a s i e p ó ź n i e j s z y m z u w a g i n a k o n i e c z n o ś ć u p r z e d n i e g o u s t a l e n i a c h a r a k t e r u d r ó g p u b l i c z n y c h (zaszeregowanie do poszczególnych kategoryj). Po ustaleniu sieci dróg publicznych gminnych i prywatnych wydane będzie osobno zarządzenie co do zasad rozrachunku z tytułu kosztów utrzymania dróg gminnych.

Jeżeli obliczona w ten sposób suma dawnych świadczeń b. obszarów dworskich jest wyższa od nowych świadczeń na rzecz gminy zbiorowej, n a d w y ż k a s t a n o w i w y s o k o ś ć o d s z k o d o w a n i a, które w stosunku rocznym należy się gminie nowoutworzonej od b. obszaru dworskiego.

Dla obliczenia ogólnego odszkodowania skapitalizowanego przewiduje się mnożnik 15 dla należności wymienionych w pktach 1, 2, 3, 5 i 6, dla należności zaś z tytułu utrzymania ubogich (pkt. 4), mnożnik 5 lub 10, zależnie od wieku ubogich.

Co do terminu i sposobu zapłaty w powyższy sposób ustalonego odszkodowania na rzecz gminy, to należności te zostaną uiszczone przez Skarb Państwa (Dyrekcję Lasów) w zasadzie gotówką i o ile możności jednorazowo. W tych jednakże wypadkach, gdzie kwoty odszkodowania byłyby większe, zapłata odszkodowania ze względów budżetowych może być rozłożona na 2—3 lata obrachunkowe.

W sprawie rozliczeń między gminami a b. obszarami dworskiemi majątków państw. rolnych zastosowane będą przy rozrachunkach te same normy co przy obszarach dworskich leśnych, z tem zastrzeżeniem, że zamiast od-

szkodowania w gotówce może być oddany gminom odpowiedni ekwiwalent w gruntach z majątków podlegających parcelacji bądź też w gruntach z majątków nie podlegających parcelacji.

Zapłata części względnie całości odszkodowania na rzecz gminy może nastąpić — w porozumieniu i za zgodą gminy — również drogą przekazania na jej rzecz urządzeń stałych, których wartość ustalona będzie według uznania Dyrekcji lub ustalona w drodze porozumienia.

Do czasu przeprowadzenia rozrachunków b. obszary dworskie nadal powinny wykonywać świadczenia dotychczasowe, które mają być objęte rozrachunkami.

Wyjaśnienie w sprawie wyborów uzupełniających do rad powiatowych. W piśmie z dn. 10 IV 1936 r. Nr. S. S. 3/6-1, skierowanem do jednego z urzędów wojewódzkich, Min. Spr. Wewn. wyjaśniło co następuje:

Obowiązujące przepisy, w szczególności ustawa z dn. 23 III 1933 r. o częśc. zmianie ustroju samorządu terytorjalnego (Dz. U. poz. 294) oraz wydane na jej podstawie regulaminy wyborcze do rad powiatowych i do wydziałów powiatowych, nie zakazują wyboru członka wydziału powiatowego na radnego powiatowego przy wyborach uzupełniających do rady powiatowej. Wprawdzie rozporządzenie ministra spr. wewn. z dnia 8 VIII 1934 r. w sprawie regulaminu wyborczego do rad powiatowych (Dz. U. poz. 703) nie zawiera wyraźnego przepisu, zezwalającego na wybór członka wydziału powiatowego na radnego powiatowego, analogicznego do przepisu § 4 rozp. ministra spr. wewn. z dn. 3 XI 1934 r. w sprawie regulaminu wyborczego do wydziałów powiatowych (Dz. U poz. 918) zezwalającego wyraźnie na wybór członków wydziału powiatowego z pośród radnych powiatowych. Jednak wobec braku z drugiej strony wyraźnego zakazu w tym względzie i zasadniczej dopuszczalności łączenia w jednej osobie mandatów radnego powiatowego i członka wydziału powiatowego, wybór członka wydziału powiatowego na radnego powiatowego przy wyborach uzupełniających do rady powiatowej należy uznać — zdaniem Min. Spr. Wewn. — za prawnie dopuszczalny.

W sprawie darowania i łagodzenia w drodze łaski kar dyscyplinarnych funkcjonarjuszów samorządowych m. st. Warszawy. W piśmie do Tymczasowego Zarządu Miejskiego w Warszawie z dn. 4 IV 1936 r. Nr. S. S. 45/96-3 Min. Spr. Wewn. udzieliło w sprawie powyższej następujących wyjaśnień:

I. Wobec istnienia prawa łaski Prezydenta Rzplitej w stosunku do skazanych dyscyplinarnie funkcjonarjuszów samorządowych, nie może przysługiwać prawo łagodzenia kar dyscyplinarnych w drodze łaski prezydentowi miasta:

II. Dekret z dn. 4 II 1919 r. o samorządzie miejskim (Dz. Pr. P. P. Nr. 13, poz. 140) wśród kar dyscyplinarnych, wymienionych w art. 48. nie przewiduje kary przeniesienia w stan spoczynku z obniżeniem uposażenia emerytalnego. Wobec tego w odniesieniu do funkcjonarjuszów samorządowych na obszarze mocy obowiązującej tego dekretu nie możnaby w drodze łaski zamienić kary złożenia z urzędu na karę przeniesienia w stan spoczynku.

Ponieważ jednak przewidziane w art. 13 Ustawy Konstytucyjnej prawo łaski Pana Prezydenta Rzpitej nie jest w swej treści ustawowo pod żadnym względem ograniczone, przeto nic nie stoi temu prawnie na przeszkodzie, ażeby kara wydalenia ze służby (złożenia z urzędu) została złagodzona w drodze łaski Pana Prezydenta Rzplitej przez przyznanie wydalonemu ze służby 50% zaopatrzenia emerytalnego, do jakiego miał prawo w chwili wydalenia ze służby.

III. Zajmując stanowisko negatywne odnośnie do wniosku Tymcz. Zarządu Miejskiego m. st. Warszawy o zmianę okólnika Min. Spr. Wewn. Nr. 43 z dn. 28 IV 1933 r. w tym kierunku, żeby organem opinjodawczym dla próśb o ułaskawienie skazanych dyscyplinarnie funkcjonarjuszów samorządowych m. st. Warszawy był jedynie Tymcz. Zarząd Miejski, a nie Tymcz. Rada Miejska, Min. Spr. Wewn. uzasadniło to swoje stanowisko w następujący sposób:

1) Wymaganie opinji organu stanowiącego związku samorządowego w sprawach o ułaskawienie skazanych dyscyplinarnie funkcjonarjuszów samorządowych uzasadnione jest tem, że w sprawach tych chodzi bardzo często o stałe obciążenie związku samorządowego zaopatrzeniem emerytalnem na rzecz skazanego dyscyplinarnie funkcjonarjusza samorządowego bez podstawy prawnej, a tylko na mocy aktu łaski. W myśl bowiem zasady, wyrażonej w okólniku Min. Spr. Wewn. z dn. 3 VIII 1932 Nr. 102 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr. 13 poz. 158), a obowiązującej na podstawie okólnika Min. Spr. Wewn. z dn. 28 IV 1933 r. Nr. 43 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr. 6 poz. 95) także w odniesieniu do funkcjonarjuszów samorządowych, prawo łaski stosuje się z reguły tylko w wypadkach najcięższych kar dyscyplinarnych: wydalenie ze służby i przeniesienie w stan spoczynku z obniżonem uposażeniem emerytalnem.

2) Wobec tego, co powiedziano pod pktem 1), w przeważającej ilości wypadków darowanie kary dyscyplinarnej będzie względem obciążenia związku samorządowego równoznaczne z przyznaniem przez związek samorządowy stałego zaopatrzenia w drodze łaski, to ostatnie zaś wymaga zasadniczo uchwały organu stanowiącego, a w m. st. Warszawie przy obecnym tymczasowym jego ustroju opinji Tymczasowej Rady Miejskiej.

3) Do organu zarządzającego należy rozważenie wszystkich momentów szczegółowych, przemawiających za i przeciw ułaskawieniu, do organu stanowiącego zaś ogólna ocena sprawy na podstawie referatu organu zarządzającego, przy równoczesnem uwzględnieniu interesów związku, w szczególności jego możliwości finansowych.

4) Dotychczasowa ilość próśb w sprawie ułaskawienia skazanych dyscyplinarnie funkcjo-

narjuszów samorządowych m. st. Warzawy jest minimalna, z czego można wnioskować, że i na przyszłość nie należy się spodziewać większego zaabsorbowania Tymcz. Rady Miejskiej m. st. Warszawy omawianemi sprawami.

Zwołanie Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego. Na wniosek wojewody poznańskiego minister spr. wewn. pismem z dn. 18 IV 1936 r. Nr. S. S. 81/3-1 upoważnił tegoż wojewodę na podstawie § 8 ust. 2 rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z dn. 12 VIII 1921 r. o wyborach do sejmików wojewódzkich — w brzmieniu ustawy z dn. 14 III 1927 r. (Dz. U. poz. 421) — do zwołania Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego w drugiej połowie maja 1936 r.

Wyznaczenie członka i zastępcy członka Wydziału Wojewódzkiego w Tarnopolu. Na podstawie art. 48 punkt 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 19 stycznia 1928 o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. Nr. 11 poz. 86) wyznaczył minister spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 11 kwietnia 1936, Nr. SS. 62/1-4 dr. Marcina Serafina na członka Wydziału Wojewódzkiego i dr. Henryka Reaubourga na zastępcę członka Wydziału Wojewódzkiego w Tarnopolu.

Wojewódzkie zjazdy gmin wiejskich. Związek gmin wiejskich R. P. wszczął swoją działalność na obszarze województw południowych i zachodnich, nawiązując kontakt z nowozorganizowanemi gminami zbiorowemi. Mianowicie odbyły się we Lwowie, Tarnopolu, Stanisławowie, Poznaniu i Toruniu zjazdy wojewódzkie delegatów gmin wiejskich.

Obrady zjazdów były poświęcone w pierwszej linji omówieniu założeń ustawy samorządowej, a w szczególności sprawom gminy zbiorowej i gromady wiejskiej. Te dwa zagadnienia referowane były przez prelegentów Związku gmin. Ponadto zarówno przez organizatorów zjazdów, jak i przez delegatów gmin poruszane były aktualne zagadnienia gminy zbiorowej.

Na szczególną uwagę i podkreślenie zasługuje to, że w czasie dyskusji nie były podnoszone zasadnicze zarzuty czy zastrzeżenia co do gminy zbiorowej, a nawet przeciwnie, głosy w dyskusji stały się oznaką, że gmina zbiorowa zupełnie się dobrze przyjmuje.

Istniejące jeszcze pewne trudności organizacyjne i finansowe ustępują stopniowo wobec wysiłków organów samorządu gminnego.

Powzięte na zjazdach rezolucje świadczą o rzeczowem ustosunkowaniu się do omawianych zagadnień i o wysokim poziomie dyskusyj. Oto najważniejsze z uchwalonych rezolucyj:

A) w sprawie dostarczania przez gminy mieszkań względnie wypłaty dodatku mieszkaniowego nauczycielom publicznych szkół powszechnych.

Zważywszy, że:

1) na tle stosowania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 3 XII 1930 r. w sprawie dostarczania nauczycielom publicznych szkół powszechnych mieszkań wynikły i wynikają nadal liczne spory między władzami szkolnemi i nauczycielstwem z jednej, a samorządem z drugiej strony,

2) zpowodu olbrzymiego braku własnych budynków szkolnych gminy nie są w stanie wypełniać istotnego obowiązku, jakim jest dostarczanie mieszkań w naturze,

3) brak własnych budynków, przeznaczonych na cele szkolne, zmusza samorządy gminne do wypłacania nauczycielom dodatku mieszkaniowego,

4) w ramach dotychczasowych źródeł dochodowych gminy nie są w możności sprostać tym ciężarom, o czem najlepiej świadczy zadłużenie gmin z tytułu niewypłaconych nauczycielom dodatków mieszkaniowych, sięgające sumy około 12 miljonów złotych,

5) wprowadzenie nowych bądź podwyższenie obecnych podatków i danin na rzecz gminy w dobie obecnego kryzysu gospodarczego zdaje się być wprost niemożliwością,

zwracają się do Rządu i do Sejmu o zasadnicze ustawowe uregulowanie mieszkań dla nauczycieli.

Do czasu ostatecznego uregulowania tej sprawy w drodze ustawowej zjazdy zwracają się do Rządu z wnioskiem o złagodzenie skutków dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej przez nadanie zasadom, wyrażonym w okólniku pana ministra spraw wewnętrznych z dnia 20 lutego 1934 r. mocy ustawowej, przy równoczesnem:

a) umorzeniu zadłużenia gmin z tytułu niewypłaconych nauczycielom dodatków mieszkaniowych za lata ubiegłe, których gminy w obecnym stanie rzeczy nie będą w stanie spłacić,

b) poddaniu rewizji norm dodatku mieszkaniowego i obniżeniu jego wysokości co najmniej o 50%, zwłaszcza na wsi, gdzie cena mieszkań jest bardzo niska,

c) ograniczeniu wymogów co do objętości mieszkań z uwagi na ogólny brak większych mieszkań na wsi,

d) zwolnieniu gmin od obowiązku dostarczania mieszkań, względnie wypłaty dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli przydzielonych do pracy zagranicą i nauczycielom urlopowanym celem dalszego zawodowego kształcenia się oraz powołanym do wojska celem odbycia obowiązkowej służby wojskowej,

e) ustanowieniu zasad o przydziale mieszkań dla urzędników państwowych, o których mówi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej, a które nie istnieją,

f) ustanowieniu instancji orzekającej o przyjmowaniu mieszkań przez nauczycieli w budynkach nieprzeznaczonych na cele szkolne. Jest bowiem naruszeniem zasady sprawiedliwości, by zainteresowany czynnik sam decydował w ostatniej instancji o własnych interesach materjalnych.

B) w sprawie administracyjnej egzekucji podatków i danin komunalnych.

Zważywszy, że

wykonanie ustawy o przejęciu egzekucji

podatków i danin komunalnych przez władze skarbowe nie dało pożądanych rezultatów, zwłaszcza jeżeli chodzi o gminy wiejskie. Że przekazanie egzekucji samorządowi gminnemu na wsi dałoby zarówno Skarbowi Państwa, gminie, jak i płatnikom podatków szereg dodatnich wyników, a to ze względu na to, że:

1) egzekucja prowadzona przez organa samorządowe jest tańsza,

2) administracja gminna wobec znajomości stosunków lokalnych jest bardziej sprawna i owocna w działaniu,

3) odsuwa i łagodzi częste i niepotrzebne zadrażnienia ludności w stosunku do władz skarbowych,

4) obywatelowi płatnikowi daje możność łagodniejszego wywiązania się z zobowiązań, zwłaszcza na wsi, gdzie sołtys dokładnie wie, kto i jakie zawarł tranzakcje gospodarcze i wiele ma pieniędzy,

5) egzekucja podatków przez urzędy skarbowe zwiększa obciążenie płatników w postaci opłat za upomnienia i kosztów egzekucyjnych, tem więcej, że sekwestratorzy urzędów skarbowych b. często sporządzają równocześnie u jednego płatnika po parę protokułów sekwestru, t. j. na każdą należność oddzielny protokuł, zapisując jeden i ten sam przedmiot i licząc oddzielnie koszta,

zwracają się do Zarządu Związku Gmin Wiejskich R. P. o przedstawienie niniejszej uchwały Rządowi z uprzejmą prośbą o uregulowanie z przytoczonych wyżej względów uzasadnionych dezyderatów samorządu gminnego, leżących w interesie wszystkich zainteresowanych czynników.

C) w sprawie jednolitego budżetowania wydatków na szkolnictwo powszechne.

Zważywszy, że:

1) wpływ samorządu szkolnego na sprawy szkolnictwa powszechnego i oświaty wogóle jest minimalny, gdyż większość jego uprawnień przejęła administracja szkolna,

2) działalność samorządu szkolnego ogranicza się obecnie właściwie tylko do gospodarowania środkami pieniężnemi dostarczanemi przez samorząd gminny,

3) pomiędzy samorządem terytorjalnym i szkolnym powstają często nieporozumienia i zadrażnienia na tle rozrachunku sum na szkolnictwo powszechne,

zwracają się do Rządu z wnioskiem o uregulowanie spraw samorządu szkolnego w dziedzinie budżetowania i wydatkowania sum na szkolnictwo powszechne, a w szczególności utrzymania zasady jedności budżetu w gminie, w myśl potrzeb racjonalnej gospodarki i zbliżenia samorządu gminnego we współpracy ze szkołą powszechną.

Poza tem uchwalono rezolucje w sprawie podatku wojskowego, pokrywania kosztów leczenia za niezamożnych mieszkańców i innych sprawach.

POLICJA.

Nagrody przyznawane oficerom i szeregowym za wykrycie przestępstw. Rozkazem nr. 698 pkt. IV p. komendant główny uregulował przyznawanie nagród za wykrycie przestępstw w sposób następujący.

Sumy, ofiarowane tytułem nagród za wykrycie przestępstw przez organa policji mają być kierowane do Komendy Głównej, ktora prześle ofiarodawcy formalne pokwitowanie. Kwitarjusz będzie opatrzony numerem bieżącym. Każdy kwit będzie zawierać dwa odcinki, z których jeden zostanie przesłany ofiarodawcy, drugi zaś (grzbiet) zawierający nr. porządkowy, sumę wpłaconą oraz nazwisko i adres wpłacającego pozostaje w kwitarjuszu.

Kwoty te wpisywane będą do „pamiętnika sum niebudżetowych", niezależnie od tego Komenda Główna prowadzić będzie specjalną ewidencję nagród.

Od nagród ofiarowanych przez prywatne instytucje, przedsiębiorstwa lub osoby, potrąca się 15% na cele samopomocowych instytucyj policyjnych lub na cele dobroczynne. O tem należy powiadomić ofiarodawcę przy powiadamianiu go o konieczności przesłania pieniędzy do Komendy Głównej. W razie niewyrażenia na to zgody przez ofiarodawcę, należy poinformować, że nagroda nie została przyjęta.

Komendant wojewódzki stawia wniosek do Komendy Głównej odnośnie przyjęcia i podziału nagrody. Należy podkreślić specjalnie, gdyby osoba ofiarodawcy lub warunki, w których nastąpiło przyznanie nagrody, były tego rodzaju, że wyróżnienie nie mogłoby dać moralnego zadowolenia nagrodzonemu.

O ewentualnych zmianach w podziale nagrody między nagrodzonych zostanie powiadomiony ofiarodawca.

Nagrody przyznane przez urzędy państwowe, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe, instytucje prawa publicznego i S. A. „Polskie Radjo" będą wypłacane w całości.

Przyjmowanie nagród przez nagrodzonych bezpośrednio z rąk ofiarodawców jest wzbronione.

Równocześnie uchylony został p. II RKG. nr. 603.

Wytyczne postępowania władz przy załatwianiu spraw administracyjnych. Pan komendant główny rozkazem nr. 696 pkt III polecił stosować zasady, podane w okólniku M. S. Wewn. nr. 10 z 12.II r. b. o wytycznych postępowania władz przy załatwianiu spraw administracyjnych.

Mianowanie stałych zastępców komendantów posterunków. Rozkazem nr. 696 pkt. II p. komendant główny wyjaśnił, że stałych zastępców komendantów posterunków mianować nie należy, gdyż stanowisko to nie jest przewidziane w przepisach o organizacji i uposażeniu policji.

Otwarcie II turnusu XI kursu w Szkole Policyjnej w Mostach Wielkich. Pan komendant główny rozkazem nr. 696 pkt. I zarządził otwar-

cie z dniem 9 kwietnia b. r. otwarcie II turnusu XI kursu w Normalnej Szkole Fachowej dla szeregowych w Mostach Wielkich. Na kurs ten otrzymało przydział 250 nowoprzyjętych do służby szeregowych.

Świetlice i ruch kulturalno-oświatowy. W związku z pktem V RKG. nr. 670 p. komendant główny rozkazem nr. 696 pkt IV podał następujące wytyczne dla rozwoju ruchu świetlicowego i kulturalnego w policji.

1) Tematy odczytów wygłaszanych w świetlicach należy tak dobierać, aby wzbudzały żywe zainteresowanie słuchaczy i przynosiły im istotne korzyści, a więc o warzywnictwie, higjenie życia codziennego, hodowli królików, pszczelarstwie i t. p. Z pośród inteligencji w danej miejscowości można uprosić pewne osoby o opracowanie i wygłoszenie odczytów na wspomniane tematy, o ile oczywiście zabraknie prelegentów w tych sprawach w samej policji. Konieczne jest ponadto wygłoszenie cyklu pogadanek na temat obycia towarzyskiego i sposobu zachowania się, co już — rzecz zrozumiała — musi być wykonane przez prelegenta z policji.

2) Należy również pomyśleć o dokształcaniu w zakresie wiadomości ogólnych przez organizowanie kursów dokształcających na posterunkach przy pomocy miejscowego nauczycielstwa.

3) W miastach, gdzie są kina i teatry, należy wejść w porozumienie z dyrekcjami tych instytucyj dla uzyskania biletów ulgowych. Oczywiście pertraktacje takie mają widoki powodzenia w miastach o większem skupieniu policji, tak, by korzystający z tych ulg mogli dać odnośnym instytucjom odpowiednią rekompensatę wzamian za zniżki. Wysokość zniżek i warunki, na których zostały one uzyskane, należy meldować Kmdzie Gł.

4) Ażeby świetlice nie stały się przybytkiem przymusowej i pospolitej nudy, należy kierować się poczuciem rzeczywistości w zrozumieniu godziwej rozrywki, której między innemi ma policjantowi dostarczyć świetlica. W tym celu poza szachami, warcabami, bilardem należy dopuścić również do gry w karty (oczywiście nie hazardowej), a w czasie herbatek z tańcami i zebrań towarzyskich pozwolić na podawanie w ograniczonych ilościach piwa, przy dyskretnym nadzorze oficerskim.

Z województwa białostockiego.

Działalność samorządu powiatowego w Bielsku-Podl. Dnia 10 marca 1936 r. odbyło się w Bielsku Podlaskim posiedzenie Rady Powiatowej pod przewodnictwem starosty Z. Januszkiewicza, w obecności 42 radnych oraz naczelników Urzędów Skarbowych w Bielsku i Siemiatyczach. Z ważniejszych uchwał Rady Powiatowej wymienić należy:

1) uchwałę w sprawie pobrania w r. 1936 dodatku komunalnego do państwowego podatku gruntowego w wysokości 100% wymiaru zasadniczego. Równocześnie, biorąc pod uwagę ciężkie położenie rolnictwa, postanowiono rozdzielić kwoty pobranego dodatku w stosunku następującym: 6% na rzecz Izby Rolniczej, 60% na rzecz gmin, 34% na rzecz Powiatowego Związku Samorządowego.

2) Uchwalono pobrać w r. 1936 dodatek komunalny do państwowego podatku przemysłowego, w wysokości przewidzianej art. 120 ustawy z dn. 15.VIII.1925 (Dz. U. poz. 110, ex 1932), z tem, że z pobranego przez Powiatowy Związek Samorządowy dodatku po potrąceniu 10% na rzecz samorządu wojewódzkiego, połowa dodatku zostanie wypłacona gminom, na obszarze których wykonywane są dane przedsiębiorstwa.

3) Uchwalono pobrać udział do państwowego podatku dochodowego przypisanego w gminach wiejskich w najwyższej dopuszczalnej wysokości, dodatek do państwowego podatku od spożycia, zużycia lub produkcji z tem, że 1/3 część sum w ten sposób uzyskanych zostanie wypłacona gminom wiejskim, dodatek do opłat państwowych od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych, przyczem połowa tych sum będzie wypłacana gminom wiejskim, na terenie których została pobrana, dodatek do opłat stemplowych od pism tyczących się przeniesienia tytułu własności na nieruchomościach (z identycznem zastrzeżeniem na rzecz gmin wiejskich) i samoistny podatek od gruntów państwowych.

4) Uchwalono statut o opłatach specjalnych drogowych na rzecz Bielskiego Powiatowego Związku Samorządowego.

5) Uchwalono taksy szpitala powiatowego na rok 1936/37 i taksy Ośrodka Zdrowia w Bielsku Podlaskim.

6) Uchwalono preliminarze budżetowe szpitala powiatowego, Ośrodka Zdrowia, Powiatowego Związku Samorządowego i Powiatowego Funduszu Pomocy Leczniczej na rok 1936/37.

7) Przyjęto jednomyślnie do wiadomości sprawozdanie Zarządu Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu bielskiego, bilans netto i rachunek strat oraz zysków za rok 1935.

8) Wybrano Komisję Rewizyjną na r. 1936 w składzie: Feliks Luboński, Miecz. Nankon i Paweł Miłkowski.

9) Wyrażono zgodę na wprowadzenie państwowego nadzoru nad buhajami w Brańsku i Ciechanowcu.

10) Uchwalono regulaminy Powiatowej Komisji Rewizyjnej i Powiatowej Komisji Rolnej i wybrano członków Powiatowej Komisji Rolnej.

11) Wybrano przedstawicieli do komisji poborowej i członków Komisji Powiatowego Funduszu Pomocy Leczniczej.

12) Uchwalono przystąpić do 15 spółek budowy i konserwacji dróg o twardej nawierzchni.

13) Uchwalono sprolongować krótkoterminową pożyczkę w Polskim Banku Komunalnym S. A. z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego Nr. 1099 na sumę 30.000.

14) Uchwalono statut przychodni przeciwgruźliczej.

15) Wybrano starostę Z. Januszkiewicza delegatem na zjazdy Związku Powiatów R. P.

Z województwa pomorskiego.

Sprawozdanie z działalności Pomorskiej Izby Wojewódzkiej za r. 1935. W okresie sprawozdawczym odbyło się 7 posiedzeń Izby Wojewódzkiej, na których rozpatrzono i załatwiono 458 spraw, z tych 378 przy współudziale Izby z głosem stanowczym, 77 z głosem doradczym i 3 załatwione w myśl art. 109 rozporządzenia Prez. Rzp. z dnia 19 I 1928 r. (Dz. U. poz. 86), a mianowicie: 1) rozporządzenie wojewody pomorskiego o sprzedaży czasopism, 2) uchylenie rozporządzenia policyjnego wojewody pomorskiego w sprawie przepisów sanitarnych dla hoteli, pokojów umeblowanych i pensjonatów, 3) uchylenie rozporządzenia wojewody pomorskiego z dnia 20 XII 1927 r. o przepisach sanitarnych dla zakładów fryzjerskich i golarskich.

Podział spraw załatwionych przy współudziale Izby z głosem stanowczym na kategorje, wymienione w art. 55 cytow. wyżej rozporządzenia, jest następujący:

a) w myśl punktu 1 art. 55	166
b) „ „ „ 2 „ „	22
c) „ „ „ 3 „ „	55
d) „ „ „ 4 „ „	61
e) „ „ „ 6 „ „	74
Razem	378 spraw

Prace specjalne: W roku 1935 na rachunek Izby Wojewódzkiej dokonał inż. Klimczak, dyrektor gazowni miejskiej w Bydgoszczy, lustracji wszystkich gazowni miejskich, a inż. Kubiczka z Wydziału Komunikacyjnego-Budowlanego Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu — wszystkich zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych na Pomorzu.

BIBLJOGRAFJA.

KSIĄŻKI.

Bujalski Jerzy dr.: **Rzut oka na stan i działalność zakładów leczniczych państwowych, komunalnych, społecznych i prywatnych na podstawie sprawozdań za rok 1934—1935.** Warszawa 1936.

Landau Ludwik: **Bezrobocie i stopa życiowa ludności dzielnic robotniczych.** Warszawa 1936.

Pałka Paweł ks.: **Uzupełnienie jurysdykcji w prawie kanonicznem.** Lublin 1936.

Porowski Marceli, dyrektor Związku Miast Polskich: **Ustrój stolicy i województwa stołecznego.** Odbitka z Nr. 8 „Samorządu Miejskiego“ z 1936 r. Warszawa 1936.

Rappaport Emil Stanisław prof. dr.: **Media via prawa karnego polskiego.** Kodeks karny polski a całokształt polskiego ustawodawstwa kryminalnego. (Postulaty reformy procesu karnego. Referat na III Zjazd prawników polskich). Warszawa 1936.

Rzepecki Tadeusz dr.: **Ordynacja podatkowa.** Jednolity tekst z dnia 14 lutego 1936 r. Poznań 1936.

Schramm Wiktor dr. prof.: **Gospodarstwa osadnicze woj. poznańskiego w roku gospodarczym 1932/33.** Poznań 1936.

Strzelecki Edward: **Materjały do projektu ustawy o administracji samorządowej w województwie stołecznem.** Odbitka z Nr. 8 „Samorządu Miejskiego“ z 1936 r. Warszawa 1936.

Szyszkowski Wacław: **O mocy obowiązującej samorządowych orzeczeń dyscyplinarnych przed sądem cywilnym.** Warszawa 1936.

Wasiutyński Wojciech: **Zagadnienie Ziem Wschodnich.** Warszawa 1936.

CZASOPISMA.

Biuletyn Polsko-Ukraiński, Warszawa, tygodnik Nr. 16. Potrzeba propagandy.

Biuletyn Urzędniczy. Warszawa, miesięcznik Nr. 1—2. *R. Hausner*: Problem personalny w Konstytucji. *Eta*: Machina trzeszczy. *Sigma*: O dostęp dla urzędników do wyższych stanowisk urzędniczych. *Władysław Czapiński*: Prawa nabyte a istota prawa. *Dr. Stan. Kr.*: Questions. *A Mogilnicki*: W powodzi ustaw karnych (c. d.). *Dr. St. K.*: Świat urzędniczy zagranicą.

Czasopismo Sędziowskie. Lwów, dwumiesięcznik Nr. 2. *Dr. Adolf Czerwiński*: Problem unifikacji osobowego prawa małżeńskiego w Polsce (dok.).

Droga. Warszawa, miesięcznik Nr. 2 — 3. *Florjan Znaniecki*: Uczeni polscy a życie polskie. *Leopold Caro*: Problem przeludnienia. *Józef Wąsowicz*: Perspektywy ludnościowe Polski. *Bohdan Habdank*: Polska i Czechosłowacja. *Rafał M. Blüth*: Stalinowskie metody kierownictwa kominternowego.

Ekonomista. Warszawa, kwartalnik Tom IV. *Prof. dr. Gottfried Haberler*: Systematyczna analiza teoryj cyklu gospodarczego. *Prof. dr. Michał A. Heilperin*: Likwidacja i aktywizacja.

Front Zachodni. Warszawa, miesięcznik Nr. 4. *Józef Wojciechowski*: Polacy w Niemczech wobec nowej ustawy dziennikarskiej. *Wilhelm Tschurl*: Działalność kulturalno-oświatowa Niemców w Polsce.

Gazeta Sądowa Warszawska. Warszawa, tygodnik Nr. 13. *Stefan Holewiński*: W setną rocznicę prawa małżeńskiego (dok.). *Benon Pogodo*: Sporządzanie pozwów w biurach pisania podań.

Głos Adwokatów. Kraków, miesięcznik Nr. 3. *Gustaw Gitreil*: Z dziedziny przestępstw przeciwko Państwu.

Gospodarka Narodowa. Warszawa, dwutygodnik Nr. 7. *Zygmunt Szempliński*: Problem zbrojeń.

Na Posterunku. Warszawa, tygodnik Nr. 13. *K. S.*: Organizacja policji państwowej w powiatach miejskich. Nr. 14 *W. Majewski, sędzia*: Obrona konieczna. Nr 15. *Adam Nowakowski*: Kryjówka w ziemi. *Paweł Komar*: Umiejętność wykorzystania pracy węchowej psa.

Nasza Przyszłość. Warszawa, kwartalnik Nr. XLVII. *Jan Bobrzyński*: Walka ze światem Marksa. Burza od Wschodu „Sowiety nad Dunajem“. *Stanisław Meyer*: „Circulus vitiosus“. Bolszewizm w Centrum Europy. (Tragedja narodu słowackiego) *„Słowak“*: Rola słowaczyzny w militarnym sojuszu Czechów z bolszewicką Rosją (Tragedja narodu słowackiego. * * *: Honorowe odosobnienie.

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr. 6. *B. Obszyński*: Oszczędność fabryczna w Ameryce. *St. Kopczyński*: Wpływ dekretów oddłużeniowych na stosunki kredytowe na wsi.

Palestra. Warszawa, miesięcznik Nr. 4. *Prof. dr. Emil Stanisław Rappaport*: Kodeks karny r. 1936 a nowa Konstytucja Polska. *Bronisław Wertheim*: Kilka zagadnień z dziedziny odpowiedzialności cywilnej lekarzy. *Dr. Stefan Cypin*: O reformę prawa ubogich w procesie cywilnym.

Pracownik Samorządowy. Warszawa, dwutygodnik Nr. 7. Ustawa o uregulowaniu stosunków służbowych w samorządzie. *J. B. j.*: Fragmenty z działalności b. gmin jednostkowych.

Przegląd Gospodarczy. Warszawa, dwutygodnik Nr. 7. *Dr. Tadeusz Bernadzikiewicz*: Pierwsze stadjum reformy etatyzmu.

Przegląd Mierniczy. Warszawa, miesięcznik Nr. 3. *Inż. Kazimierz Sawicki*: Nowy rodzaj praktykantów mierniczych. *Inż. Janusz Kobyliński*: Reorganizacja miernictwa państwowego. Dezorganizacja zawodu mierniczego.

Przegląd prawa i administracji imienia Ernesta Tilla. Lwów, kwartalnik Nr. 1. *Adw. dr. Zygmunt Fenichel*: Problem „bezpaństwowych" w prawie polskiem.

Przegląd Współczesny. Kraków, miesięcznik Nr. 3. *Stanisław Estreicher*: Michał Bobrzyński. *Adam Heydel*: Myśli o kulturze. *Witold Krzyżanowski*: Inflacja długów w Polsce.

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny. Poznań, kwartalnik Nr. 2. *Prof. Aleksander Jackowski*: Z powodu nowelizacji ustawy o spółdzielniach. *Dr. Juljusz Makarewicz prof.*: Prawo karne i prawa obywatela. *Leon R. Taylor*: Skutki nieuznania rządów sowieckich w prawie prywatnem międzynarodowem. *Dr. Tadeusz Brzeski prof.*: O metodzie w ekonomji. *X. dr. Aleksander Wóycicki*: Wolność związków zawodowych we współczesnem państwie. *Dr. Ferdynand Zweig prof.*: Kryzys liberalizmu, jako kryzys wymiany i podziału pracy. *Dr. Leon Władysław Biegeleisen prof.*: Zagadnienie racjonalizacji organizacyjnej i finansowej przedsiębiorstw publicznych (komunalnych).

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr. 14. *Stanisław Dębowski*: Określenie stanu finansowego gminy (wskazówki dla komisyj rewizyjnych). *St. Ostrowski*: Zagadnienie nowej działalności kredytowej w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych. *Inż. Światosław Nowicki*: Walka gmin i powiatów z zapluskwieniem mieszkań. Nr. 15. *F. Branny*: Sprawy sanitarne wsi. *Z. Hartleb-Wojciechowska*: Samorząd szkolny w ramach samorządu terytorjalnego. *S.*: Nadzór nad samorządem.

Samorząd Miejski. Warszawa, dwutygodnik Nr. 7. *M. Porowski*: Sytuacja finansowa oddłużonych miast. *K. Pyszkowski*: Jak przyśpieszyć i uprościć wykonanie rozporządzenia o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych. *Inż. Alfred L. Konopka*: Kilka uwag w sprawie inwestycyj publicznych. Nr. 8. *Marceli Porowski*: Ustrój stolicy i województwa stołecznego. *Edward Strzelecki*: Materjały do projektu ustawy o administracji samorządowej w województwie stołecznem. *St. Rudziński* Odpowiedzialność gmin za szkody wyrządzone w czasie rozruchów.

Wiadomości Geograficzne. Kraków, miesięcznik Nr. 1—2. *Wiktor Ormicki*: Szanse zmian w strukturze wyznaniowej w Polsce (z punktu widzenia demograficznego).

Wileński Przegląd Prawniczy. Wilno, miesięcznik Nr. 4. *Józef Zajkowski*: Wykładnia ustaw według Petrażyckiego i według jego teorji.

Współczesna Myśl Prawnicza. Warszawa, miesięcznik Nr. 4. *Dr. Tadeusz Bernadzikiewicz*: Przerosty etatyzmu w Polsce.

Architektura S.S.S.R. Moskwa, miesięcznik Nr. 1. Za udieszewlenie projektirowania i stroitielstwa. *A. M. Mostakow*: Kompozicia ziłogo kwartała. Nr. 2. *Prof. L. J. Oniszczyk*: Krupnobłocznoje stroitielstwo. *G. Jaksz*: Nowyje stroitelnyje materjały i ich primienienie w architekturie. *W. N. Obrazcow*: O projektirowanie spuskow i podjomow w gorodach i kurortach. Nr. 3. *I. Ł. Maca*: Architektura i technika. *J. K. Miłonow*: Architektor proszłogo—architektor buduszczego. *W. K. Ołtarzewskij*: Stroitelnaja industria i architektor. *N. J. Kolli*: Iz francuskogo opyta industrializacii żiliszcznogo stroitelstwa. *S. A. Manusewicz*: Bez koridorow.

Wiestnik protiwwozdusznoj oborony. Moskwa, miesięcznik Nr. 1. *N. K*: Organizacia protiwochemiczeskoj oborony w portu *Sokołow*: Pochod w zaszczitnych kostiumach i protiwogazach. Normy „Bud" gotow k PWCKO" dla dierewni. *A-w.*: Okazanie pierwoj pomoszczi podwergszimsia diejstwiu OW.

Urbanisme. Paris, miesięcznik Nr. 43. *Albert Guerard prof.*: L'urbanisme regional aux Etats Unis. *Prof. ing. Cesare Albertini*: Un plan regional rural. *A. François inspecteur*: Comparaison du plan regional et du plan communal d'amenagement. *C. Chalumeau ing.*: Les voies de circonvolution autour des villes et les tunnels urbains. *A. Dervaux*: L'esthetique naturelle et l'amenagement des campagnes. *Paul Meyer-Levy*: Vers le „ruralisme". *J. Descoutures*: La nécessité des programmes intercommunaux dans l'assainissement et l'alimentation en eau potable. *Romarong*: L'urbanisme et la propriété privée foncière.

Beton und Eisen. Berlin, dwutygodnik Nr. 3. *Dr. Fritz v. Emperger*: Die neuen belgischen Normen für Eisenbeton. Nr. 7. *Regierungsrat Wernekke*: Beton im Wohnungsbau in den Vereinigten Staaten.

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik Nr. 15. Aprilia, die vierte der pontinischen Städte.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik Nr. 4. *Erster Landesrat von Stutterheim*: Die Zukunft des Komunalkredits vom Standpunkt der Gemeindeverbände aus gesehen „Die deutsche Gemeinde". Die Ausstellung der gemeindlichen Selbstverwaltung im Juni 1936. Nr. 5. *Prof. dr. Dahnhardt*: Volksbücherei und Gemeinde. *Franz Schnewer*: Warum staatliche Stellen für das Volksbüchereiwesen. *Heinz Steffens*: Polizeikosten. Allgemeine Rechtsgrundsätze und Einselfälle.

Gesundheits Ingenieur. München, tygodnik Nr. 14. *Dr. ing. Karl Imhoff*: Die Abwasserreinigung im Auslande.

Jahrbuch des öffentlichen Rechts der Gegenwart. Tübingen. Band 22/1935. *Dr. Fritz Poetzsch-Heffter, dr. Carl Hermann Ule und Carl Dernedde*: Vom deutschen Staatsleben. *Dr. Arnold Köttgen*: Die Entwicklung des öffentlichen Rechts in Preussen vom 1 Mai 1930 bis zum 1 November 1934. *Dr. Norbert Gürke*: Die Verfassung Osterreichs. *Dr. Stephan vom Csekey*: Die Verfassungsentwicklung Estlands 1929-1934. *M. Nob. Siotto-Pintór*: Der Ausbau der obrigkeitlichen Regierungssystems in Italien (1928-1934). *Dr. Siegmund Cybichowski prof.*: Die Entwicklung des polnischen Staatsrechts in den Jahren 1921—1934.

Monatshefte für Baukunst und Städtebau. Berlin, miesięcznik Nr. 3. Vom Bau des Reichsluftfahrtministeriums. *Hermann Hambe*: Die Häuser unter den Bäumen.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik Nr. 14. *Prof. dr. Günter Schmölders*: Reichsplanung und Raumordnung. *Dr. H. G. Pridat-Guzatis*: Rundfunk und Gemeinden im heutigen Staat.

Sparkasse. Berlin, miesięcznik Nr. 7. *Dr. Gustaw Loenicker*: Die Verordnung zur Durchführung und Ergänzung des Gestzes über die Auflösung der Zwecksparunternehmungen von 12 März 1936.

REDAKTOR: **FRANCISZEK KAUFMAN.**

WARUNKI PRENUMERATY:

miesięcznie z przesyłką zł. 3.—
kwartalnie „ „ zł. 9.—
Dla urzędników państwowych i samorządowych:
miesięcznie z przesyłką zł. 2.50.
kwartalnie „ „ zł. 7.50.

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8	1/16
zł.	300	160	85	45	25

Za terminowy druk ogłoszeń Administracja nie odpowiada.
Konto czekowe P. K. O. 30192.
Konto pocztowe Kartoteka № 6 (do sumy 50 zł.)

REDAKCJA I ADMINISTR.: WARSZAWA—TRĘBACKA 11. TEL. REDAKCJI 606-17; TEL. ADMINISTRACJI 606-14.
REDAKTOR NACZ. PRZYJMUJE OD GODZ. 11—13. REDAKCJA RĘKOPISÓW NIE ZWRACA.

DRUK. „GAZ. ADM. I P. P.", WARSZAWA. TRĘBACKA 11.